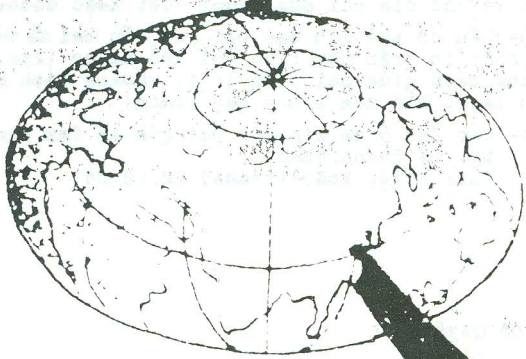

DIỄN ĐÀN

SỐ 12

ngày 8.12

90

NỘI DUNG

TÊN TỬ

KINH TẾ, CHÍNH TRỊ, XÃ HỘI

Việt nam-dất nước của một tấn bị kịch lạc quan 7

Tư tích mịch tới hợp tác 8

Cuộc săn đuổi giấy 9

Một Đông Âu u ru 10

Đã đến lúc Hoa Kỳ phải thăm định lại chính sách với VN 12

Lời danh gia quan liêu 14

Những con buôn bị bắt 14

Cải quan bằng bại liệt 15

Châu Á: đi tìm một Hồng Kông tương lai(tiếp theo) 16

Bạn kiến nghị của một công dân .. 18

Phòng vấn đạo diễn Trần Thủy 21

DIỄN ĐÀN BAN ĐỌC

Vài nhận định - Tùng Sơn 23

Trăm hoa ơi hãy nở! - Phan Hữu .. 24

VĂN HỌC, THỂ THAO, ÂM NHẠC

Người doan mộng giỏi nhất thế gian - Truyện ngắn Phạm thị Hoài. 25

Tôi đi về phía mặt trời

mẹ - Thơ Hai Linh 26

Ngày mai giờ mẹ - Thơ Đỗ Quyên .. 26

Phòng vấn Stefi Graf 27

John Lennon 27

Thư từ, bài vở, tiền ủng hộ xin các bạn gửi về địa chỉ:

Lê Thanh Nhân(Samizdat Diễn Đàn)
PEN CLUB
Narodní 11 - 110.00 Praha 1

Tel. Văn phòng(từ 10g đến 16g)
232 09 24 - linka 339
Nhà ở: 22 26 51 - linka 04

Fax: (Tiếp Khắc)(Praha) 22 23 04

BẠN ĐỌC CẦN BIẾT

- 1- Khả năng in vẫn chưa được tận dụng, các bạn hãy giới thiệu báo rộng rãi nhiều nơi. Hãy gửi địa chỉ của những nơi chưa có báo kể cả ở các nước Đông Âu khác.
- 2- Mọi thư từ, tiền ủng hộ và bài vở xin gửi về địa chỉ mới của Diễn Đàn để không bị thất lạc.
- 3- Để đảm bảo cho sự tồn tại lâu dài, chúng tôi thấy cần thiết phải thông báo cho các bạn chi phí cho một tờ báo là 6Kos (nếu gửi trong Tiệp).
- 4- Các thư phản ánh, nhờ Diễn Đàn lên tiếng, giúp đỡ cần phải có tên thật và địa chỉ của người chịu trách nhiệm là thật.

6- Tiền ủng hộ xin gửi đến địa chỉ mới của DD hoặc qua các konto:

Tiền koruna: Konto 3770445 - 018
Ceska Statni Spofitelna
Náměstí Gorkeho 25
Praha 1

Ngoại tệ: Konto 34833 - 1010759 -111
Komerční Banka
Na příkopě 3-5
Praha 1

CÔNG TÁC VIỆN CẦN BIẾT

- 1- BBT DD rất mong mỗi được nhận sự cộng tác của bạn đọc gần xa về mọi thể loại.
- 2- Bài gửi tới xin cho biết nguồn gốc, tác giả và ghi rõ có cho phép BBT sửa đổi hoặc cắt bớt hay không. Nếu được xin gửi bản gốc của bài dịch và cho địa chỉ của người viết hoặc dịch.
- 3- Nếu có thể xin các bạn gửi đến bài đã đánh máy hoặc in trên máy tính với khổ ngang 12cm, và khoảng cách giữa hai dòng là 1, khoảng cách hai đoạn là 2. Xin xem trong các trang.
- 4- Các bạn ở xa xin gửi bài qua số fax sau:
Mr. Lê Thanh Nhân
Fax: (Tiếp khắc)(Praha) 22 23 04

Kể từ 23.11.1990 chúng tôi đã nhận được:

- Bài của các bạn: Lãng Du, Kim Đăng, Lan Anh, Hai Linh, Đỗ Quyên
- Tiền ủng hộ của các bạn:

Hai bạn sinh viên Praha 100K, Xuân Sỹ-150K, Nguyễn V. Thủy-50K, N. Khuyển-50K, Khuất Bằng-50K, N. T. Thủy-100K, Vũ Xuân Quế-50K, Jiří Višň-200K (Praha), Trần Minh Nghĩa-20K(Herfovice), Phạm H. Thái -100K (Týnec n Sazavou), D. Duy Hùng-100K (Vlasim), một bạn đọc-Breznice-50K, Ng. Văn Bình-50K (Kdyně), Ng. Văn Ngọc-180K (Pečky), Nguyễn Văn Linh-50K (Zruč n/S), Rubín-30K (Mělník), Lâm T. Cẩm Vân-100K (Sazava), Văn Hải Bình-50K (Plzeň), Việt Tuấn-100K (Protivín), Ng. Đình Chiến-100K (Sekolev), Lenka - 50K (Jiřádkův Hradec), Phùng Bình-50K (Holečov), Quang Thang-50K, Trần Hưng-50K, Mainer Slavek - 50K (Mladá Boleslav), Trần Anh Đăng-300K (Cheb), Trần Minh Tâm-100K (Jablonec), Kim Lương-100K (Litvínov), Bùi Hồng Thang-100K (Liberec), một bạn đọc-50K (Č. Budějovice), Ng. Ngọc Quyết-20K, T.V.T.Thân - 20K (Ustí n/L), Ng. Đình Ninh và Phạm Văn Tiên-100K (Teplice), Hoàng Hà-20K (Roudnice), Vũ T. Liên - 50K (Klášterec n/O), Ng. Ngọc Thang-20K (Most), Nguyễn Việt Thanh và các bạn đọc Levočice -120K, Ng. Thị Duyên-50K, Ng.Thị Hạnh-50K (Plavý), Trần Thanh-100K (Hradec Kralové), Ng. Ngọc Nam -50K (Trutnov), Trần Minh Châu-100K (Přelouč), Lý Thị Ngọc Yến-50K (Hradec Kralové), hai bạn đọc-100K (Veselí), Kim Chung-65K (Náchod), Ng. Thánh Trung-20K, Mạnh Tung-50K (Jaroměř), Anh Tuấn-100K (Pelice n/M), tập thể Nova paka-260K, Trần Hiếu Thang-50K (Tišnov), Lưu Vinh Hùng-50K (Brno), Trần Văn Anh-20K (Přerov), Lê Xuân Thành-50K (Otrokovice), Trần Ngọc Dương-100K, Phan Văn Đạo-100K (Ostrava), Dương M. Chiến-50K (Zlín), Šubík-50K (Otrokovice), Ng. Văn Huan-100K (Bratislava), Hà Đệ Chiến-50K (Brezno), Lai Triên Miên-150K, Đinh Chế Dân-20K (Trnava), Vương Văn Vinh-50K (Trkové Mýto), Mai Anh Minh-100K (Pezly), Sơn-10DM, Trần Quốc Anh-100K (Đức), tập thể anh em ở trại tị nạn Göttingerode-25DM.

- Thư của các bạn: Ng. Khuyển, Khuất Bằng, Vũ Xuân Quế, Đinh Xuân Lãng (Praha), Bạch Hà (Bystrice), Trần Minh Nghĩa (Herfovice), Đinh Duy Hùng (Vlasim), Thanh Hải (Caslav), Ng. Văn Linh (Zlúč n/S), Lê Mai Hưng (Brodce), Ng. V. Ngọc (Pečky), Rubín (Mělník), Lâm Thị Cẩm Vân (Sazava), Biên Yên (Neratovice), Hữu Hoàng (Mladá Boleslav), Việt Tuấn (Protivín), Văn Hải Bình, Lê Hùng (Plzeň), Đào Hữu Trung (Mladá Boleslav), Lenka (J. Hradec), Trần Anh Đăng (Cheb), một bạn đọc (Č. Budějovice), Ng.N. Quyết, T.V.T.Thân(Ustí n/L), Nguyễn Đình Ninh và tập thể Benex (Teplice), Trần Quốc Sơn (Stět), Hoàng Hà (Roudnice), Nguyễn Thang Long, Vũ Thị Liên, Trần Văn Phong (Klášterec n/O), Ng. Ngọc Thang (Most), Lý Thị Ngọc Yến, Ngô Minh Danh (H. Kralové), Trần Văn Phong (Most), Lê Thị Kim Lương (Litvínov), Nguyễn Thanh Trung, Mạnh Hùng (Jaroměř), Kim Chung (Náchod), Trần Minh Châu (Přelouč), Hà Tiến Dũng (Vrchlabí 3), Trần Hữu Thang (tišnov), Lưu Vinh Hùng (Brno), Ida Preferova (Hadenín), Trần Văn Anh (Přerov), Šubík (Otrokovice), Trần Thiên Hà, Dương Minh Chiến (Zlín), Kim Đăng, Văn Việt (Bratislava), Hà Đệ Chiến (Brezno), Lai Triên Miên, Đinh Trí Dân (Trnava), Sơn, Trần Quốc Anh, K. Tauer, Trần Văn Thọ (Đức), Trần Minh(Canada), Nguyễn Văn Lân (Hungary).

Ban biên tập Diễn Đàn xin chân thành cảm ơn tất cả các bạn. Mong rằng các bạn sẽ tiếp tục cộng tác và giúp đỡ chúng tôi.

TIN VIỆT NAM

MỞ RỘNG HỆ THỐNG ĐƯỜNG BĂNG SÂN BAY NỘI BÀI
 Bộ giao thông vận tải và bưu điện đang khẩn trương thi công công trình mở rộng hệ thống đường băng sân bay quốc tế Nội Bài (Hà Nội) với một tuyến đường băng mới song song với tuyến đường cũ, nâng cao năng lực hoạt động của sân bay quốc tế thủ đô.

Công trình gồm 3000 m đường băng và hệ thống thoát nước sân bay, có vốn đầu tư theo kế hoạch trong năm 1990 là 8,7 tỷ đồng và sẽ hoàn thành vào năm 1991.

(Báo Nhân Dân ngày 9.11.90)

LỐC VÀ MƯA ĐÁ GÂY THIẾT HẠI Ở TỈNH THANH HOÁ
 Chiều 5.11, một cơn lốc mạnh kèm theo mưa đá, sấm sét đi theo hướng đông-bắc tây-nam qua 22 xã thuộc ba huyện Quảng Xương, Nông Cống, Đông Sơn (Thanh Hoá). Đường kính viên nước đá lớn nhất tới 15 - 20 cm. Lốc kéo dài 30 - 45 phút đã gây thiệt hại về nhà cửa, mùa màng ở các xã nói trên.

Theo số liệu bước đầu, có hai người chết, 36 người bị thương, đổ và hư hỏng gần một nghìn ngôi nhà, 48 phòng học, 17 phòng ở các trạm y tế xã và 17 gian nhà trẻ bị tốc mái; hàng nghìn ha lúa và hoa màu đập nát; ba cột điện gãy; bảy cột điện cao thế đường 10 KV bị đổ. Tỉnh Thanh Hoá đang thực hiện các biện pháp khắc phục hậu quả trấn lốc này.

(Báo Nhân Dân ngày 10.11.90)

THÀNH LẬP ỦY BAN HỢP TÁC KINH TẾ INDONESIA -VN
 Theo tin từ Jakarta, mới đây phòng thương mại và công nghiệp Indonesia đã thành lập ủy ban hợp tác kinh tế Indonesia - Việt nam để thúc đẩy quan hệ kinh tế, thương mại giữa hai nước.

Nhiệm vụ của Ủy ban là phát triển các mối quan hệ kinh tế và thương mại hai nước, giúp đỡ các nhà kinh doanh Indonesia về các thông tin kinh tế, thương mại và các dịch vụ tư vấn cần thiết trong việc tăng cường đầu tư và buôn bán với VN, tổ chức các cuộc hội thảo về quan hệ kinh tế, thương mại giữa hai nước.

(Báo Nhân Dân ngày 12.11.90)

CẤP THÊM TẠM GIẤY PHÉP ĐẦU TƯ
 Trong tháng 10.1990, Ủy ban Nhà nước về hợp tác và đầu tư đã cấp giấy phép cho tám dự án với tổng số vốn đầu tư gần 98 triệu USD, trong đó vốn nước ngoài (kể cả vốn vay) 82,2 triệu USD, tổng vốn pháp định gần 20 triệu USD, gồm một dự án hợp đồng hợp tác kinh doanh, một dự án 100% vốn đầu tư nước ngoài và sáu dự án xí nghiệp liên doanh. Ngoài dự án nâng cấp và mở rộng mạng lưới viễn thông quốc tế hợp tác với Úc quy mô 87 triệu USD và dự án liên doanh khách sạn Phú thọ Enterprise quy mô 45 triệu USD, các dự án còn lại có quy mô nhỏ, tập trung vào ngành công nghiệp.

Cũng trong tháng 10, Ủy ban Nhà nước về hợp tác và đầu tư đã nhận hồ sơ xin cấp giấy phép 12 dự án khác, trong đó có ba dự án xí nghiệp liên doanh với LX.

(Báo Nhân Dân ngày 21.11.90)

HÃNG PADA GIÀNH QUYỀN BUÔN BÁN XE MÁY Ở VIỆT NAM

TTX VN đã đưa tin rằng hãng PT Pada của Indonesia đã quyết định lao vào một cuộc kinh doanh mạo hiểm: lắp ráp và buôn bán xe máy ở VN. Một ban hàng địa phương của Pada là một xí nghiệp ở thành phố Hồ Chí Minh, xí nghiệp này sẽ lắp ráp xe Honda, Suzuki và Hatsuda, các phụ tùng do Pada cung cấp.

(Far Eastern Economist Review 22.11)

GIÁ CẢ TRONG NƯỚC TỪ NGÀY 17 ĐẾN 20.11
 Theo số liệu của Ủy ban vật giá Nhà nước:

	tại Hà Nội	tại tp HCM
vàng 98% Au (đ/chí)	317 000	306 000
dolar Mỹ (đ/dolar)	6 640	6 680
gạo tẻ (đ/kg)	1 450	1 550

(Báo Nhân Dân ngày 21.11.90)

THÔNG CÁO CHUNG VIỆT NAM - INDONESIA
 ... VN khẳng định mục tiêu quan trọng hàng đầu trong chính sách đối ngoại của VN là góp phần tạo điều kiện quốc tế và khu vực hòa bình thuận lợi cho sự nghiệp xây dựng đất nước...
 ... Các vị lãnh đạo VN đánh giá cao những thành tựu có ý nghĩa mà nhân dân Indonesia anh em đã đạt được dưới sự lãnh đạo của tổng thống Suharto...
 ... Hai bên cho rằng mối quan hệ chất chế độ đang phát triển trên cơ sở của lòng tôn trọng sâu sắc giữa hai dân tộc cũng có hoàn cảnh lịch sử giống nhau trong cuộc đấu tranh vì độc lập dân tộc cũng như vì nguyện vọng chung cho một Đông Nam Á hòa bình, ổn định và hợp tác...
 ... Với lòng mong muốn góp phần củng cố hòa bình, ổn định và hợp tác khu vực, các vị lãnh đạo VN nhắc lại lòng mong muốn của VN tham gia Hiệp ước hữu nghị và hợp tác ở Đông Nam Á của ASEAN ký năm 1976 và gia nhập ASEAN vào giai đoạn sau...
 (Báo Nhân Dân ngày 22.11.90)

TIN TIẾP KHẮC

ĐIỂN ĐÀN CÔNG DÂN (OF) - ĐẢNG CHÍNH TRỊ ?

Trong những vấn đề liên quan đến sự phát triển sắp tới của OF và Công luận chống bạo lực (VPN) có câu hỏi liệu các tổ chức này có trở thành đảng chính trị hay không. Trong trường hợp có sự thay đổi như vậy sẽ có khoảng 17% số người Tiếp khắc trên 15 tuổi trở thành đảng viên OF hoặc VPN (theo điều tra của Viện điều tra dư luận xã hội đầu tháng 11). Nhận định về việc gia nhập không khác nhau giữa nam và nữ giới, giữa những người khác nhau về trình độ học vấn hay giữa những người ở các vùng khác nhau. Sự khác nhau rõ rệt nhất được xác định trong quan điểm giữa hai nước cộng hòa. 10% dân Cộng hòa Séc sẵn sàng vào OF như vào một đảng chính trị trong đó 3% tuyên bố dứt khoát. Ở vùng Slovakia có nhiều hơn: 16% sẵn sàng vào VPN và 18% có thể. Về khả năng không gia nhập có 35% người Slovak và 79% người vùng Séc và Morava.

(Suobodné Slovo 27-11)

MARIÁN ČALFA TRẢ LỜI PHÒNG VẤN

Trong cuộc phỏng vấn của báo Die Presse (Áo) ngày 27-11, thủ tướng Tiếp khắc M. Čalfa đã phát biểu rằng trong năm tới sẽ có khoảng 10% thất nghiệp. Ông cũng biểu lộ mối lo ngại về sự bất ổn định trong xã hội, về những sự tăng giá và bãi công. Theo Čalfa thì sự thi hành chính sách tự do hóa giá cả dẫn tới việc tăng giá dịch chuyển trong khoảng từ 15 đến 30% (những người bị quan cho rằng sẽ lên tới 50%). Tam thời chưa có những bất ổn định những nạn thất nghiệp sẽ có những hậu quả của nó.

Ông nói: "Chúng tôi đang chơi một trò chơi, cái mà chưa khi nào chúng tôi chơi, sai lầm là có thể, lối thoát không rõ ràng nhưng chúng tôi lại có một đầu cộng lớn: chúng tôi là làng giồng với những nước có nền kinh tế và chính trị ổn định. Và cả thế giới dân chủ theo dõi và ủng hộ sự phát triển của chúng tôi. Đó là tấm chân lũng tốt."

(*Svobodné Slovo* 22-11)

MARIÁN ČALFA ĐI THĂM ĐỨC

Thủ tướng chính phủ liên bang Tiệp Khắc đã đến Đức trong hai ngày làm việc. Tại Bonn ông đã hội đàm với thủ tướng Helmut Kohl ngày 29-11 về nhiều vấn đề mà trong đó chủ yếu là về hợp tác kinh tế. Sau đó Čalfa đã đi đến München để gặp gỡ với những đại diện của ngành công nghiệp Đức.

(*Lidové Noviny* 30-11)

NƯỚC ĐỨC: "CHÚNG TÔI ĐỀU CÓ NHIỀU TIỀN THỀ"

Ngày 30-11, Đức thông báo rằng chuyển cho Tiệp Khắc vay 1 tỷ Mac ít có khả năng xảy ra. "Đó là cái mà một mình nước Đức không thể kham nổi," người phát ngôn của chính phủ Đức Hans Klein nói trong buổi họp báo.

Klein nói rằng Tiệp Khắc và các nước dân chủ mới ở Đông Âu cần sự giúp đỡ ở cấp quốc tế chứ không phải chỉ từ phía Đức. Bonn nhắc lại điều này sau khi nhận được hàng loạt yêu cầu giúp đỡ từ phía Liên Xô và các nước Đông Âu, các nước tin rằng sự giàu có của nước Đức sẽ giúp họ vượt qua những khó khăn kinh tế của mình.

(*Mladá Fronta Dnes* 1-12)

BẦU CỬ CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG Ở TIỆP KHẮC

Cuộc bầu cử chính quyền địa phương tại nước Cộng hòa Séc và Cộng hòa Slovakia vừa được tiến hành vào các ngày 23 và 24-11. Kết quả bầu cử như sau:

Cộng hòa Séc:

- Có 73,5% số cử tri đi bầu.
- Điển dân công dân (OF) 31,7%, số ghế, Đảng cộng sản Séc và Morava (KSČM) 14,4%, Đảng nhân dân (ČSL) 12,1%, các ứng cử viên độc lập 27,7%, Đảng dân chủ xã hội (ČSSD) 1,6%, Phong trào dân chủ độc lập (HSD) 2,6%.

Cộng hòa Slovakia:

- Có 63,8% số cử tri đi bầu.
- Phong trào dân chủ thiên chúa giáo (HKD) 27,4%, Công luận chống bạo lực (VPN) 20,4%, Đảng cộng sản Slovakia (KSS) 13,6%, các ứng cử viên độc lập và không đảng phái 12,4%.

(*Mladá Fronta Dnes* 28-11 và *Svobodné Slovo* 27-11)

SỰ LẠC QUAN VÀ THÂN TRỌNG

Trong cuộc họp thứ sáu thường kỳ với ban lãnh đạo Điển dân công dân (OF), chủ tịch OF

Vaclav Klaus đã phát biểu về kết quả cuộc bầu cử vào chính quyền địa phương vừa rồi. Theo ông thì đó là cuộc bầu cử bằng "thăng lợi của lí trí trước cảm tính". Cuộc bầu cử này cũng không phải thuận tụy chính trị bởi vì nhân dân đã lựa chọn những người có khả năng nhất vào hội đồng thành phố chứ không phải là của một đảng nào cả. Do đó phiếu bầu được phân chia nhiều hơn là cuộc bầu cử vào quốc hội. Sự tham gia của dân chúng vào cuộc bầu cử này cao hơn các nước xung quanh đã chứng tỏ sự quan tâm ngày càng tăng của xã hội đối với chính trị.

Chủ tịch OF cũng phát biểu ý kiến về vấn đề công đoàn. Ông nói rằng trong 40 năm dưới quyền công sản, sự tham gia của công đoàn vào việc điều khiển xí nghiệp chỉ là hình thức. Trên thực tế công đoàn chỉ giới hạn hoạt động của mình trong những món quà Noel và kỷ niệm ngày Phụ nữ quốc tế. Mục đích của cải cách là để công đoàn tìm được cho đứng chỗ mình, đó là người đại diện và bảo vệ quyền lợi của các thành viên chứ không lãnh đạo cả hệ thống.

Về đạo luật giá cả vừa mới được thông qua, Vaclav Klaus nói rằng đạo luật này không phải là sự hãm lại cải cách kinh tế như một số người theo chủ nghĩa tự do cho rằng. Sự thay đổi giá cả chỉ là khả năng cuối cùng để đương đầu với tình hình đặc biệt hiện nay, ví dụ như với sự đe dọa của lạm phát. Mục đích của công cụ này không phải là việc sử dụng bằng mọi giá mà là phải tồn tại như vẫn tồn tại trong các nền kinh tế thị trường phát triển.

(*Lidové Noviny* 1-12)

CỬ BA NGƯỜI THÌ MỘT LÀ NHÀ KINH DOANH

Theo số liệu của Viện điều tra dự luận xã hội ở Tiệp Khắc trong hai năm tới 55% người không muốn tham gia vào việc kinh doanh cá thể, ngược lại gần một phần ba (32%) sẽ dựa chân vào con đường này. Đối với 41% trong số họ thì đó sẽ là công việc chính còn 49% coi đó sẽ chỉ là công việc phụ. Viện điều tra đã tham khảo ý kiến của 715 công dân Tiệp Khắc trên 15 tuổi. Khoảng một phần hai công dân cho rằng người nào muốn kinh doanh thì phải làm ngay từ bây giờ bởi vì trong kinh tế vẫn còn nhiều cái chưa rõ ràng, một phần tư thì nghĩ rằng tốt nhất là hãy đợi cho mọi việc phát triển và sẽ kinh doanh sau khi mọi cái đã rõ ràng.

(*Lidové Noviny* 28-11)

TIN THẾ GIỚI

BẦU CỬ TỔNG THỐNG BA LAN

Cuộc bầu cử tổng thống vừa diễn ra ở Ba lan ngày chủ nhật 25-11. Trong số 27,5 triệu cử tri có 16,7 triệu người đi bầu (60,7%). Kết quả bầu cử như sau: Lech Wałęsa 39,96%, Stanislaw Tymlinski 23,1%, Tadeusz Mazowiecki 18,08%, Włodzimierz Cimoszewicz 9,2%, Roman Bartoszcze 7,15% và Leszek Mózuriski 2,5% số phiếu. Vì

không ủng hộ viên nào giành được hơn 50% số phiếu nên bầu cử vòng hai sẽ được tiến hành ngày 9-12. Dân Ba lan sẽ chọn lựa giữa Lech Walesa và Stanislaw Tyminski.

(Mladá Fronta Dnes 27-11)

ÍT VŨ KHÍ HƠN

Ngày 8-12 các nước thành viên khối NATO cam kết sẽ hạn chế kho vũ khí hạt nhân của mình ở châu Âu. Đó là nội dung bản tuyên bố chung được đưa ra sau hội nghị bộ trưởng các nước trong khối NATO tại Brusel.

Bản tuyên bố được thông qua sau hai ngày hội nghị viết rằng chiến lược mới của Liên minh cho thấy kỹ phương Đông hợp tác với phương Tây sẽ được hoàn thành vào mùa xuân sang năm. Theo lời tổng thư ký khối NATO Manfred Worner, mùa xuân tới đại diện cao nhất tất cả 16 nước thành viên sẽ có cuộc họp chung.

Tổng thư ký khối NATO nhấn mạnh mặc dù mọi đe dọa từ phía Liên xô không còn nữa nhưng ở Trung và Đông Âu vẫn có sự mất ổn định. "NATO không cần có kẻ thù. Tuy nhiên chúng nào sự mất ổn định vẫn còn tồn tại, chúng ta cần có sự bảo đảm," Manfred Worner tuyên bố.

(Mladá Fronta Dnes 8-12)

NIKOLAJ RYZKOV - THÔI LÀM THỦ TƯỚNG MÃ KHÔNG PHẢI TỬ CHỨC

Sau khi các đề án của tổng thống Gorbachov về việc thay đổi cơ cấu các cơ quan quyền lực được thông qua, Hội đồng bộ trưởng sẽ được giải tán. Chính phủ như vậy đương nhiên sẽ về vướn và cùng với nó cả ông chủ tịch chính phủ. Thủ tướng Liên xô Nikolaj Ryzkov nói vậy với các nhà báo ngày 23-11. Ông cũng nhắc nhở rằng đó không phải là một sự tử chức mà là một quá trình tự nhiên.

Ryzkov thú nhận rằng ông ta được biết về ý định này của Gorbachov chỉ 20 phút trước khi tổng thống thông báo nó ngày 17-11. Đây là phương án đã được bàn đến từ trước đó nhưng mọi người đều cho rằng nó sẽ được đưa vào hoạt động mãi sau khi hiệp ước liên bang mới được thông qua. Tổng thống Gorbachov bây giờ nhận được thời hạn 14 ngày để soạn thảo tỉ mỉ đề án này.

(Mladá Fronta Dnes 26-11)

NHỮNG CÁI CHẾT BÍ HIỂM

Năm 1998 trên lãnh thổ CHDC Đức cũ có hơn 800 binh sĩ quân đội Xô viết chết, nhiều người trong những hoàn cảnh rất bí hiểm. Điều này được tờ báo Berlin JUNGE WELT số ra ngày 24-11 đăng dựa theo số liệu của luật gia Liên xô Oleg Ljamin.

Một số trong những người này tử sát, một số khác bị giết và có những người bỏ mạng trong các vụ tội phạm có bạo lực. Xác của họ được gửi về Liên xô trong các quan tài bằng kẽm. Theo Ljamin tại CHDC Đức cũ tổng cộng có khoảng 2 nghìn lính Liên xô chết.

Ljamin chuyên về việc bảo vệ pháp lý các binh lính Liên xô xin tỵ nạn chính trị tại nước ngoài. Tháng Mười vừa rồi ông ta vừa bảo vệ

thành công một người lính Liên xô đào ngũ tại "Đông" Đức.

() Những thông tin, theo chúng ở Nhóm phía Tây quân đội Liên xô hàng năm có hàng nghìn lính chết, theo tướng Liên xô B. Snetkov, không dựa trên cơ sở sự thật. Nhưng con số này theo ông bị thổi phồng lên đến 10 lần. Nguyên nhân những cái chết của lính Liên xô tại Đức là sự cầu thả và không chấp hành các quy tắc trong khi luyện tập, tướng B. Snetkov tuyên bố.

(Mladá Fronta Dnes 26-11)

NỔ LỘAN Ở ARGENTINA

Những người cuối cùng trong số 420 kẻ phiến loạn đã hạ vũ khí đầu hàng tối ngày thứ hai 3-12. Cuộc nổi loạn như vậy chỉ kéo dài một ngày. Những người nổi loạn đình bằng cách này cưỡng bức các thay đổi trong lãnh đạo quân đội và buộc chính phủ phải tăng ngân sách quân sự. Trong cuộc nổi loạn này có ít nhất 11 người chết. Tổng thống Argentina Carlos Menem công nhận rằng có thể cả an tu' hình đang đe dọa những người cầm đầu nổi loạn.

(Mladá Fronta Dnes 5-12)

SỰ HỢP TÁC BÍ MẬT

Nhiều nhân viên trong bộ tham mưu không quân Đức dưới sự lãnh đạo của Hermann Goring được huấn luyện tại Liên xô. Khám phá này cùng với nhiều chi tiết về sự phối hợp của quân đội hai nước là kẻ thù không đội trời chung sau này trong các năm 1921-1933 được đăng trên tờ nhất báo quân đội Xô viết KRASNAYA ZVEZDA (Sao đỏ) số ra ngày 25-11. Tờ báo này nói rằng Đế chế Đức thời đó bằng cách này cố gắng lẩn tránh các quy định của Hiệp ước Versailles.

Sự hợp tác này bao gồm cả việc huấn luyện phi công quân sự Đức tại Lipceko. Có 450 phi công tiêm kích và các chuyên viên khác được huấn luyện tại đây cho đến năm 1933. Cả loạt máy bay tiêm kích ném bom đầu tiên của Đế chế thứ ba sau này cũng được thử tại đây.

Tại Kazan trong khuôn khổ sự hợp tác bí mật Xô-Đức một trung tâm huấn luyện lính tăng được thành lập. Thậm chí cả "vua" các trận đánh tăng sau này Heinz Guderian cũng đã tốt nghiệp khóa huấn luyện ở đây.

Ngược lại từ đầu năm 1927 các sĩ quan Xô viết đã bắt đầu được gửi đi học ở Đức. Trong số này có cả các nhà quân sự quen biết như nguyên soái M. Tuchachevsky và vị chỉ huy quân đội I. Jakir.

(Mladá Fronta Dnes 26-11)

HỘI ĐÀM LIÊN XÔ - TRUNG QUỐC

Ngày 30-11 tại Bắc Kinh đã bắt đầu vòng hai cuộc hội đàm giữa các đại diện bộ ngoại giao của hai nước Liên xô và Trung quốc. Hai bên đã bàn về vấn đề giảm lực lượng quân sự và tăng cường sự tin tưởng lẫn nhau trên biên giới Xô - Trung.

(Lidové Noviny 1-12)

HỘI ĐỒNG BẢO AN LIÊN HỢP QUỐC: "CÓ THỂ DỪNG VŨ LỰC CHỐNG LẠI IRAK"

Tại hội nghị cấp bộ trưởng ngoại giao ngày 30-11 Hội đồng bảo an LHQ đã thông qua bản nghị quyết lịch sử mang số 678. Hội đồng đồng ý với khả năng dùng mọi phương tiện cần thiết kể cả vũ lực để thực hiện các nghị quyết đã thông qua trước đó yêu cầu Irak chấm dứt xâm lược Cô-oét. Hội đồng quyết định rằng các nước thành viên LHQ có quyền dùng vũ lực nếu cho đến ngày 15-1-1991 Irak không chịu thực hiện các yêu cầu của công luận quốc tế. Trong 15 nước thành viên Hội đồng bảo an có 12 nước bỏ phiếu thuận, chỉ có Cu ba và Yemen bỏ phiếu chống và Trung quốc bỏ phiếu trắng. Các ngoại trưởng nhấn mạnh rằng không nên coi nghị quyết này là bản tối hậu thư hay thậm chí là bản tuyên chiến đối với Irak. Ngược lại nên coi đó là lời kêu gọi Irak hay nỗ lực hết sức để giải quyết cuộc khủng hoảng bằng con đường hòa bình.

(Lidové Noviny 1-12)

KẾT QUẢ BẦU CỬ Ở NƯỚC ĐỨC THỐNG NHẤT

Liên minh cầm quyền do Helmut Kohl đứng đầu đã giành được thắng lợi trong cuộc bầu cử tự do đầu tiên ở nước Đức thống nhất. Các đảng thiên chúa giáo CDU/CSU cũng với đảng tự do FDP nhận được tổng cộng 54,8% số phiếu và 398 ghế trong quốc hội. FDP với 11% số phiếu tăng cường thêm chỗ đứng trong liên minh. Còn đảng Dân chủ xã hội SPD với 33,5% số phiếu và 239 ghế lại một lần nữa phải ở lại làm phe đối lập. Một điều đáng ngạc nhiên là đảng Xanh ở Tây Đức không lọt được vào Quốc hội vì chỉ giành được 3,9% số phiếu, ít hơn mức tối thiểu 5%. Trong khi đó liên minh các phong trào công dân (trong đó có đảng Xanh) ở Đông Đức giành được 6% số phiếu và 8 ghế trong quốc hội. Với 11,1% số phiếu ở Đông Đức, đảng Xã hội dân chủ (PDS - đảng công sản cũ) giành được 17 ghế mặc dù trong toàn nước Đức đảng này chỉ nhận được có 2,4% số phiếu.

(Mladá Fronta Dnes 4-12)

JOHN MAJOR - THỦ TƯỚNG MỚI CỦA ANH

John Major, 47 tuổi, người của đảng Bảo thủ vừa được bầu giữ chức thủ tướng Vương quốc Anh và Bắc Ai-len thay bà Margaret Thatcher vừa từ chức.

CỘNG ĐỒNG CHÂU ÂU "NUÔI" LIÊN XÔ

Ngày 4-12 ngoại trưởng các nước Cộng đồng châu Âu đề nghị giúp đỡ lương thực cho Liên xô từ 1 đến 2 tỷ ECU (đơn vị tiền tệ châu Âu, tương đương với 1,38 đến 2,76 tỷ đôla) đến cuối mùa đông năm nay. Ngoại trưởng Bỉ Mark Eyskens thông báo điều này trong hội nghị ngoại trưởng 12 nước tại Brusel. Liên xô trao cho ủy ban Cộng đồng châu Âu "bản danh sách dài" các loại lương thực nước này cần có để làm đầy các cửa hàng hiện đang trống rỗng. "Chúng ta sẽ thứ cố gắng cung cấp cho họ những lương thực này," ngoại trưởng Bỉ nói.

(Mladá Fronta Dnes 5-12)

PHIẾU THỰC PHẨM Ở LENINGRAD

Từ ngày 30-11 nhân dân thành phố Leningrad sẽ phải mua thực phẩm bằng phiếu. Cũng trong ngày này tại đây đã bốc đố 240 tấn lương thực trong đợt giúp đỡ nhân đạo đầu tiên từ nước Đức.

(Lidové Noviny 3-12)

LUKANOV TỰ CHỨC

Thứ sáu 30-11 Quốc hội Bungari đã chấp nhận sự từ chức của thủ tướng Lukanov. Có 258 nghị sĩ bỏ phiếu chấp thuận, 43 bỏ phiếu chống và 16 bỏ phiếu trắng. Lukanov nói rằng đồng cơ quyết định của ông ta là sự không ủng hộ của quốc hội và xã hội đối với chương trình của chính phủ, cho nên chương trình này không thể thực hiện được trong 100 ngày của chính phủ ông. Do đó tiếp tục đứng đầu chính phủ lúc này là không có ý nghĩa gì hết.

(Lidové Noviny 1-12)

TỔNG THỐNG MỸ LÊN AN CÁSTRO

Phidel Castro vẫn tiếp tục là kẻ độc tài chống lại những biến đổi dân chủ trên thế giới. Đó là lời phát biểu của tổng thống Mỹ George Bush trên đài truyền hình Mỹ Univision ngày thứ năm 29-11. Cũng theo Bush thì lãnh tụ Cu ba là "kẻ phản bội và vi phạm những phương pháp của mình trở thành kẻ bị cộng đồng quốc tế ruồng bỏ" và chưa có thể nói gì về sự thay đổi trong quan hệ giữa Mỹ và Cu ba. Cuộc gặp mặt hôm thứ tư giữa hai ngoại trưởng chỉ có một mục đích là làm cho Cu ba thay đổi lập trường không tích cực của mình đối với nghị quyết số 678 của Hội đồng bảo an LHQ về vấn đề Irak (Cu ba bỏ phiếu chống lại nghị quyết này). G. Bush nhấn mạnh rằng "Castro không khi nào bỏ phiếu cho những gì mà chúng ta mong muốn".

(Lidové Noviny 1-12)

THẾ GIỚI VÀ BỆNH SIDA

Đã 3 năm nay ngày 1-12 trở thành "ngày thế giới chống bệnh SIDA". Hiện nay số người bị phát hiện có bệnh vào khoảng 300 nghìn. Hàng tháng lại thêm vài nghìn người nữa. Số người mang virus HIV (gây bệnh SIDA) còn nhiều lần lớn hơn, dù đoán khoảng từ 6 đến 8 triệu. Ở châu Âu nước có nhiều người bị bệnh nhất là Pháp, 9718 người. Ở Tiệp khắc tạm thời chỉ có 24 trường hợp. Đến cuối năm theo dự đoán của Tổ chức y tế thế giới sẽ có thêm 500 nghìn người nữa mắc bệnh. Trước khi bước sang thế kỷ mới số người mắc bệnh SIDA sẽ vào khoảng 5 đến 6 triệu và số có virus là 20 triệu.

(Lidové Noviny 30-11)

URAN CHO NAM TRIỆU TIỀN

40 tấn uran đầu tiên của Liên xô đã cấp bến Nam Triều tiên trong kế hoạch 10 năm cung cấp nguyên liệu nguyên tử của Liên xô cho các nhà máy điện nguyên tử Nam Triều tiên. Tổng cộng Liên xô sẽ bán cho Nam Triều tiên 390 tấn uran và đòi lại sẽ mua tỉ vị mầu và những hàng điện tử khác của nước này.

(Lidové Noviny 30-11)

Viet nam - ĐẤT NƯỚC CỦA MỘT TÁN BI KỊCH LẠC QUAN

Gabriel Louis
Tuần báo Đời sống, Pháp
22.9.1990

ĐÔI MỜI - cái khẩu hiệu trang trọng ấy trên khắp các đường phố Hà nội biểu thị chính sách cải tổ được đề ra cách đây hai năm đường như vang lên như một khẩu hiệu suông. Sự nghèo khổ trưng bày ra trong sự tương phản với vẻ huy hoàng một thời trước đây. Hà nội là hình ảnh của một đội quân xe đạp, mà thỉnh thoảng mới có một vài xe cơ giới của các cơ quan hành chính. Xe máy vẫn còn ít. Và mọi người vẫn còn đội những chiếc mũ quen thuộc thời nào, kiểu mũ cối bộ đội.

Tuy nhiên Hà nội cũng đã tận dụng phần nào sự "đôi mời". Mặc dầu bên ngoài nghèo khổ còn dai dẳng, sự đổi mới đã dẫn dắt hạ bớt bức màn sắt của chế độ "đỏ" ở thành phố này. Trên những tấm phần gỗ hay đơn giản trên những thùng xăng ở chợ trung tâm trưng bày la liệt nhiều mặt hàng mà trước giờ người dân chưa từng thấy: những hộp trái cây, những chai xê-da hay Coca cola, hãng điện tử, băng nhạc Mỹ v.v... Sự phong phú hàng hóa mà bấy giờ đã trở nên bình thường đã làm cho bộ mặt Hà nội khác hẳn với sự tẻ nhạt trước đây. Hà nội đã mở cửa với bên ngoài: với hàng hóa ngoại... cũng như với du khách.

Những người nội trợ không còn phải xếp hàng và những người buôn bán tư đây phải biết làm vừa lòng khách hàng", đại tướng Võ Nguyên Giáp, phó chủ tịch Hội đồng bộ trưởng đã nói như vậy. Từ đầu năm 1987, sau đại hội 6 của Đảng CS VN, tổng bí thư Nguyễn Văn Linh, người chủ trương cải tổ bằng sự chấn hưng sở hữu kinh tế cá thể và đẩy mạnh mở cửa cho sự đầu tư nước ngoài, đã mang lại cho đất nước một bầu không khí mới với cũng cần thiết. Việt nam, sau hai năm khôi phục vốn liếng cũng như tư tưởng kinh doanh đã thoát ra khỏi một sự pha lẫn toàn diện về kinh tế.

Công cuộc đổi mới có thủ đô của nó: thành phố Hồ chí Minh hay Sài gòn cũ, cái thành phố cách xa Hà nội 1730 cây số đó đã khởi phục trở lại vị trí trung tâm kinh tế chính yếu như trước giải phóng năm 1975. Sự cải tổ ở đây thể hiện rõ nét trên các đường phố: các cửa hàng đầy áp video, dân hi-fi hay tivi, những biển quảng cáo màu sắc của các hãng Sony, Sanyo hay JVC, những chỉ nhánh của các công ty nước ngoài, v.v... Thành phố ấy với hệ thống hạ tầng cơ sở kinh tế khác xa so với Hà nội đã điều khiển cuộc cải tổ kinh tế nội chung. Những phương pháp kinh tế từ bản chủ nghĩa mà bấy giờ những người Việt nam gọi là cơ chế "kinh tế thị trường" đã trở nên không thể

thiếu được trong thành phần kinh tế tư nhân. 15 năm sau khi những người cộng sản nắm quyền ở đây, Sài gòn trở lại ủa chuồng đồng đô-la và cuộc sống thực dụng. Cuộc cách mạng kinh tế và văn hóa cũng đồng thời như thế.

Đã ca ngợi tinh thần lao động và giai cấp công nhân, những biểu ngữ tuyên truyền của UBND đã tạo cho bộ mặt thành phố một sự trang trí lối thời; bằng chứng cho sự bất lực của Đảng trong quá trình tái thiết. Nhà báo Đoàn Khắc Xuyên của báo Tuổi trẻ đã phát biểu một cách lo ngại: "Xã hội tiêu thụ thực dụng đã trở lại với tất cả mọi thái cực của nó. Một số nhỏ đã giàu sụ lên một cách công khai trong lúc phần lớn vẫn còn khốn khổ. Sự mở cửa đã sản sinh ra những cái tốt nhất và những cái xấu nhất". Cái gì là tốt, và cái gì là xấu? Gặp như mọi buổi chiều, các vũ trường sang trọng nhất đều đầy người. Với vé vào cửa 10 ngàn đồng, mà lương công nhân không hơn 50 ngàn đồng, hãng đĩa những xe máy Nhật bán cửa giới từ sản mới ở Sài gòn nối đuôi nhau trước các khách sạn Rex, Palace và Majestic (Bến thành, Hữu nghị và Cầu long cũ). Với những chiếc váy vũ hội trang sức lộng lẫy của phụ nữ, những bộ com lê trắng của giới đàn ông, Sài gòn đang mở lại những "đêm say cuồng" của một thời khi còn có sự hiện diện của Mỹ, giờ đây trong nhịp điệu Lambada. Một tháng lương trung bình chắc chắn sẽ không đủ để chi tiêu cho một buổi chiều.

Sự mở cửa cũng là thời cơ cho những kẻ lừa đảo.

Hậu quả xã hội trên cơ những lý do của nó: sự có mặt của những nhà đầu tư ngoại quốc và tự do hóa thương nghiệp đã mang lại cho kinh tế Việt nam một số vốn lớn. Bộ trưởng Võ Đông Giang đã xác nhận: "Kết quả 155 hàng đồng được ký kết với tổng giá trị khoảng một tỷ dolar vượt quá sự mong đợi của chúng tôi". Nhưng sự mở cửa ấy không chỉ được tận dụng bởi những quan hệ chính thức, mà ngược lại sự hối lộ, buôn lậu và những vụ đạo diễn tài chính mà quái đã chiếm một số lượng lớn. Nhà báo Đoàn Khắc Xuyên đã đặt câu hỏi: "Theo ý kiến ông, hãng điện tử ở các cửa hàng là ở đâu ra? Những món tiền mà tụi thanh niên đã tiêu như nước ở các khách sạn là ở đâu ra? Thành phố này giàu lên không ít bởi những đồng tiền của bọn buôn lậu. Ở các thành phố phía Nam, số tiền của những vụ tương tự trong 6 tháng đầu năm được ước đoán khoảng 1 triệu đô là, tương đương với 24 tấn vàng".

Mặt trái của bên ngoài Sài gòn cũng có lắm thứ. Sự hưng thịnh một mặt chứng tỏ thành tựu của đổi mới, một mặt cũng thể hiện sự bất lực của nhà nước trong việc quản lý cải tổ và ngăn chặn những hiện tượng sai trái. Trên đường Hai Bà Trưng, hàng trăm các tiểu thương đang than khóc vì tiền bạc của họ mất hết bởi những vụ pha sán của các cơ sở tin dụng. Tháng 6 năm ngoái, công ty Thanh Hương đã ngốn mất 114 tỷ đồng của hãng ngân có phần. Có vấn đề kinh tế Nguyễn Sơn Danh đã tuyên bố: "Hơn một nửa các tín dụng thực chất phải đóng cửa. Sự đầu cơ của các tổ hợp ấy đã đe dọa cán cân kinh tế của toàn bộ hệ thống".

Ở thị trường Cán thơ, sự cải tổ được tính bằng kilo. Đối với những người nông dân phải ngủ trên các vỉa hè của thành phố, kết quả cải tổ được đánh giá bằng tình trạng dư trữ các kho lương thực. Từ nạn đói đe dọa năm 1986, nông dân Việt nam được kích thích bằng chính sách khoán trong nông nghiệp, cải đã đạt được những kết quả đáng phấn khởi. Thu hoạch năm nay hơn 1 triệu tấn cho phép Cán thơ xuất khẩu hơn nửa ngoài. Một đơn phân hồi đẹp mắt của ruộng đồng một thời trắng xóa vì phong trào tập thể hóa những năm 80! Giám đốc nông trường Sông Hậu, không xa Cán thơ, tán là Trình Hữu Phước đang gạt gủ với thành quả đó. Bị đe dọa bỏ tù năm 1982 vì "hành đồng tư sản", người bộ đội phục viên đó đã tạo ra sản phẩm hiện nay cho mỗi nông trường quốc doanh ở Việt nam bởi chính sách khoán. Những người nông dân nông trường trở thành "những anh hùng của CNKH" đã trưng thành đợt kỷ lục sản xuất gạo họ trước những la cơ đỏ. Hàng trăm gia đình đang chuẩn bị nhập cư về đây...

Đó là Việt nam của năm 1990, một đất nước đang chờ về tương lai đầy rẫy những ví dụ của sự lạm dụng chức quyền, sự tham nhũng cá nhân, sự lừa đảo rộng khắp. Đất nước đang rên xiết trong sự thấp kém của hệ tầng cơ sở, chủ yếu ở miền bắc (hệ thống giao thông hư hỏng, cách làm việc quan liêu, dai dẳng, sự khiếm diện của một hệ thống nhà băng khả dĩ...). Tất cả đang đòi hỏi phải sửa đổi tận gốc, dù chế độ chưa sẵn sàng làm điều đó. Nguyễn xuân Danh đã nói: "Không còn lối thoát nào khác. Sự mở cửa phải tiếp tục đi về phía trước, dĩ nhiên là không thể tránh được những hậu quả tất nhiên của nó. Câu hỏi chính bây giờ là làm sao biết được cái giá mà nhà nước phải trả..." Không ai có thể trả lời được câu hỏi đó lúc này. Đứng sau những ngôi nhà kiến trúc kiểu

Rokoko, bộ chính trị đang bán cái; những trên đường phố những kẻ khản đang thêm nhiều. Những màu thuẫn ngấm ngấm đang chuyển thành những chông dùi thu đồng. Chung được kích thích bởi sự hồi hướng của các Việt kiều với số vốn kinh tế không phải là nhỏ. Bác sĩ Dương Quỳnh Hoa, thành viên cũ trong chính phủ cách mạng lâm thời miền Nam Việt nam đã phát biểu: "...những phân lớn tiền làm ra được dùng vào việc tiêu xài. Lại làm ra không được dùng vào việc tại đầu tư. Các gia đình ấy chưa có đủ tin tưởng, chế độ vẫn còn làm hồ sơ..." Đối với ở đây không làm được gì cả. Ở Sài Gòn hiện nay, hơn 200 ngàn người đang chờ xuất cảnh tìm tổ quốc mới. Phần lớn có người thân ở nước ngoài, họ mua giấy phép xuất cảnh với giá thông nhất là 300.000 đồng. Đó là hồ chiếu cho tướng lai, cho học vấn, cho một nói ở mỗi với những điều kiện tốt hơn nhiều so với trong nước.

Về mặt chính phủ, họ cũng đang có vạch ra nguyên nhân tội phạm của tình trạng rối ren hiện nay. Đại Hà nội, qua các sự kiện Đông Âu vẫn tiếp tục luận điệu: "Sự phá hoại của CIA, những hoạt động phân động của các tổ chức Việt kiều, sự bành trướng của nền dân chủ tư sản và sự mạo hiểm của

tình hình bất ổn định". Ở Sài Gòn, nói đang kết tinh những thành tựu của sự đổi mới và sự hội nhập... những năm sắp đang được tăng cường trong thời gian gần đây. Sau vụ linh mục Chia Tin bị bắt, sự nghi ngờ của trí thức và tôn giáo với chính phủ đã tăng lên nhiều.

Trở lại một đường lối cứng rắn chẳng? Ở Hà nội, trong một căn nhà, nhớ bề bốn sách vở, Nguyễn Khắc Viện đã tiên đoán: "Những gì đã qua là một tâm bi kịch lạc quan, tôi không tìm thấy tư tưởng khác hơn. Chung tôi đã nhắc thành phần lên và bày giở chúng tôi phải giữ lấy nó. Sự trở bước nào đó không phải là tiền đề của khuyh hướng phát triển chúng. Khuyh hướng chúng vẫn phải là tiếp tục mở cửa".

Những trở bước đến bao giờ? Trên các đường phố Sài Gòn, sự khốn khổ đang kêu rên sau bộ mặt hào nhoáng, phồn vinh. Đồng lương chết đói buộc các công nhân viên phải làm việc ngoài giờ. Dân chúng đang đổi hỏi một cuộc đời mới thực sự. Một cựu sĩ quan quân đội nói: "Cái tổ chức là cái vô học. Sự khủng hoảng là toàn diện. Thấy cô giáo trốn dạy ở trường để chạy cửa, thầy thuốc cho thuê giường bệnh viên để kiếm sống, cán bộ phải trả tiền cho từng miếng giấy thấm..."

Một Việt nam lục đục trong nội bộ

Các báo chí với những bài viết đã đồng đã phản ánh thực tế trên. "Đang sau những khó khăn kinh tế là một sự khủng hoảng lòng tin toàn diện" - Đoàn Khắc Xuyên của báo Tuổi trẻ đã phát biểu như vậy. Chỉ có một liều thuốc: "chích áp-xê" như lời của Bùi Tín trên báo Nhân Dân. Bùi Tín là một đảng viên lâu năm, ông đã tham gia hầu hết các chiến dịch quân sự, tử tướng; với tư cách một đại tá quân đội miền Bắc Việt nam. Ông đã có mặt trong cuộc tiếp quản Sài Gòn ngày 30.4.1975, 15 năm sau, nhà cách mạng tốc bạc ấy đã nói gần tiếp rằng: quyền lực chế độ CS sẽ không thoát khỏi cơn đường cụt của sự mù quáng chính trị và những khủng hoảng kinh tế. Ông nói: "Chúng tôi chỉ gắng giữ lấy tướng CNXH để bảo vệ cái và vãng một thời trước đây. Chúng tôi muốn làm một cuộc cách mạng nhanh chóng sau chiến thắng và chúng tôi đã thất bại. Cần phải rút ra ở đó nhiều bài học để đưa Việt nam thoát khỏi sức nặng của cái gọi là "CNXH"..."

Người dịch: Tuyết Hân.

TỪ XÍCH MỊCH TỚI HỢP TÁC

Michael Richardson
International Herald Tribune 21.11

SINGAPORE - Nhận thức được rằng không thể còn tin tưởng vào các nguồn dầu nhập khẩu và phải tăng cường phát triển kinh tế, các nước ở Đông nam Á đã bỏ qua một bên những xích mịch về hải phận và thay vào đó đồng ý hợp tác phát triển các khu vực dầu khí trên biển, những vùng đã từng là đối tượng của các cuộc tranh giành.

Việt nam và Thailand vừa mới đồng ý cùng cai quản một khu vực mà cả hai bên đã từng xâu xé rộng khoảng 6000 km vuông ở vịnh Thailand, mở cửa cho các hãng dầu khí vào thăm dò. Sau những cuộc đàm phán ở Hà nội với các bộ trưởng VN, ông Korn Dabbaransi, bộ trưởng trực thuộc van phòng thủ tướng Thailand, nói rằng "chúng tôi đồng ý rằng hợp tác với nhau trong việc phát triển các nguồn dầu mỏ trong vịnh là một ý kiến hay."

Hôm thứ ba các quan chức trong ngành công nghiệp dầu mỏ cũng đã nói rằng tổng thống Indonesia Suharto đang ở thăm chính thức VN có lẽ cũng sẽ tho thuận về một hiệp định tương tự với VN cho đến giải pháp cuối cùng giải quyết các cuộc tranh cãi về chủ quyền đối với một khu

vực rộng lớn trên biển Nam Trung quốc nằm giữa đảo Natuna của Indonesia và miền nam VN.

Ông Korn nói rằng, Thailand và Việt nam sẽ xây dựng sự hợp tác của họ trên cơ sở như một hiệp định đã được ký kết vào tháng 5 giữa Malaysia và Thailand. Hiệp định này đã quy định về quyền hạn chung trong quản lý và chia phần khai thác dầu trong lãnh hải rộng 7300 km vuông dọc theo hai giới giữa hai nước.

Các nhà ngoại giao nói rằng Indonesia và Úc sẽ sớm ký một hiệp ước mở cửa một vùng biển mà trước đây vẫn tranh giành với nhau, rộng khoảng 61.000 km vuông ở biển Timor để thăm dò khai thác. Họ cũng nói rằng trong chuyến đi thăm Bắc kinh tuần trước, ông Suharto cũng đã bàn bạc với các nhà lãnh đạo TQ về khả năng đẹp qua một bên những xích mịch chính trong việc đòi chủ quyền ở Trường sa, một quần đảo trải rộng trên một lãnh hải lớn ở biển Nam Trung quốc.

Các hãng dầu lửa coi vùng này như một vùng dầu khí đầy triển vọng nhưng họ vẫn không muốn bắt đầu thăm dò khai thác một cách nghiêm chỉnh chung nào năm nước Châu Á - TQ, Đài loan, VN, Philippine, và Malaysia - vẫn còn cái cọ nhau về quyền kiểm soát và đồng quản trên một vài hòn đảo để làm trọng lượng cho các đòi hỏi của mình. Sau các cuộc đàm phán ở Indonesia và Singapore vào tháng 8, thủ tướng TQ Li Peng đã tuyên bố rằng TQ đã "sẵn sàng tham gia vào cố gắng các nước Đông nam Á phát triển" quần đảo Trường sa.

sa, khi việc tranh giành chủ quyền sẽ được bo qua một bên trong thời gian tới. Nhưng ông ta cũng nói rằng trước khi VN có thể thi hành phân nào trong hiệp định chung thì VN phải giải quyết xong xung đột CPC và bình thường hóa quan hệ với TQ.

Ông A.J. Troner, ông sếp bộ phận dầu nào của hãng Petroleum Intelligence Weekly nói rằng tu khi tất cả các phía trong vòng xung đột ở quần đảo Trường sa muộn tằng sản lượng khai thác dầu thì "họ có một mối quan tâm đơn giản là ký kết cho được một hiệp định cho phép việc tham dò và phát triển trên phía trước." Vì dụ như VN đặt kế hoạch tăng gấp đôi sản lượng dầu - lên đến ít nhất là 6 triệu tấn - cho đến năm 1995 bằng cách tham dò khai thác ở hai mỏ dầu mới là Đại Hùng và Rồng.

Ông Troner nói rằng Đại Hùng, có trữ lượng khoảng 500 triệu thùng (1 thùng = 159 lít) dầu thô và các chất ngưng kết, nằm cách của sông Mê Kông ở miền nam VN 230 km và gần 100 km cách vùng biển tranh chấp giữa VN và Indonesia. Ông ta cũng nói rằng Indonesia đang vạch một kế hoạch phát triển dầu khí có lớn ở vùng phía tây bắc xung quanh đảo Natuna, trong khi Philippin đã chuẩn y một kế hoạch khi đốt lớn ở vùng đảo Palawan trên biển Nam Trung quốc.

Các quan chức ngành dầu khí nói rằng TQ phải tằng sản lượng dầu khai thác trên biển để bù vào khoản thiếu hụt trong khai thác ở trên đất liền và tăng cường chú ý đến vùng biển Bắc Trung quốc lâu nay bị lãng quên.

Malaysia, nước xuất khẩu dầu khí lớn thứ hai trong khu vực, sau Indonesia, đã thông báo với các hãng dầu khí rằng họ đang đặt kế hoạch mở của một vùng biển sâu ngoài khơi bang Sarawak để thăm dò và khai thác. □

International Herald Tribune 21.11
Người dịch: HN

VIỆT NAM MỞ CÁC CHIẾN DỊCH NHẪM KẾT THÚC SỰ KHỦNG HOẢNG TÀI CHÍNH CƯỚC SẴN ĐUÔI GIẤY

Murray Hiebert từ Hà Nội
Far Eastern Economist Review 1.11

Có những dấu hiệu chứng tỏ VN đang tiến hành các bước đi đầu tiên tiến tới kết thúc cuộc khủng hoảng tiền tệ gây ra bởi sự phá sản của hàng loạt hợp tác xã tị dụng trong bảy tháng vừa qua. Để cố gắng lấy lại lòng tin vào hệ thống tài chính, Hội đồng bộ trưởng đã cách chức ba phó giám đốc Ngân hàng quốc gia.

Sự sụp đổ của hệ thống tiền tệ đã dẫn đến việc phân lớn người VN rút tiền ra khỏi các cơ sở tín dụng để mua vàng và đôlar. Kết quả là giá vàng tăng vọt lên, giá trị tờ đồng (tiền VN) giảm xuống và lạm phát bùng ra ngoài vòng kiểm soát.

Theo báo Nhân dân, nhất báo của ĐCS, các cán bộ tài chính ở ngân hàng trung ương đã bị cáo một trận ra trở hồi đầu tháng vì tội "những thiếu thốn và các khuyết điểm đã dẫn tới sự thất thoát hàng tỷ đồng của ngân hàng trung ương."

Các quan chức chính phủ nói rằng các cán bộ tài chính phải chịu trách nhiệm về việc đã không theo dõi và kiểm soát được hoạt động của các hợp tác xã tín dụng. Họ phải chịu trách nhiệm về sự thiếu hụt các tài khoản trong ngân hàng do việc rút tiền từ đó ra gửi vào các hợp tác xã tín dụng.

Nguyễn Văn Đàm, phó giám đốc thủ nhất ngân hàng trung ương, bị buộc tội lợi dụng ngân quỹ vào việc xây dựng các tòa nhà mới cho cơ quan, mua đồ gỗ, thường các khoản phụ cấp và tiền thưởng không, và lợi do cho nhân viên. Ngô Xuân Kiệp, người đứng đầu ngân hàng công thương nghiệp và Lê Trọng Khanh, thủ trưởng ngân hàng phát triển nông nghiệp, bị buộc tội "có những sai lầm nghiêm trọng trong hệ thống tín dụng, chính sách tiền tệ và nộp lãi cho nhà nước.", theo lối tưởng thuật của tờ Nhân dân.

Các quan chức chính phủ nói rằng cuộc khủng hoảng ngân hàng đã thúc đẩy họ thực hiện một điều luật ngân hàng mới, có hiệu lực từ 1.10. Mặc dù toàn văn điều luật chưa được công bố, các nhà phân tích nói rằng nó bắt các cơ sở tín dụng muốn hoạt động phải có giấy phép từ ngân hàng trung ương, thay cho giấy phép từ các quan chức chính phủ như trước đây, nó cũng quy định mức dự trữ tối thiểu của các hợp tác xã tín dụng trên.

Theo các quan chức chính phủ, điều luật mới cũng nêu ra những điều kiện tách các nhà băng thương nghiệp ra độc lập với ngân hàng quốc gia, thì dù như điều kiện về mức dự trữ tối thiểu, các quy tắc, điều kiện hoạt động cũng như quản lý. Đó là bước đầu tiếp chuẩn bị cho các nhà băng thương nghiệp tiến hành những cải cách để hướng tới thị trường.

Hàng trăm các hợp tác xã tín dụng - phần lớn là cỡ nhỏ - được mở cửa vài năm trước đây. Khi chính phủ bắt đầu tiến hành một loạt cải cách nhằm làm chuyên biệt hệ thống ngân hàng của đất nước. Nhiều hợp tác xã, mà số lượng của chúng không thể giới hạn được, hoạt động theo một sơ đồ hình chóp, thu hút các khoản gửi tiền bằng lãi suất lên tới 15% hàng tháng.

Cuộc khủng hoảng tài chính bùng nổ vào tháng 3, khi chính phủ đánh đổ cái tháp lớn nhất ở thành phố Hồ Chí Minh là hãng nước hoa Thanh Hương. Theo các tin trên báo chí thì hãng có số tài sản gia trị khoảng 36 tỷ đồng (6 triệu US\$) để trả các khoản tiền gửi với tổng giá trị 153 tỷ đồng.

Việc bắt giam ông chủ hãng Thanh Hương đã làm những người gửi tiền hoảng sợ, họ lao đến rút tiền ở 200 hợp tác xã tín dụng khác ở thành phố và làm hàng chục hợp tác xã này phải ngưng hoạt động. Đến tháng 8 thì cuộc khủng hoảng đã quét đến Hà Nội, làm rất nhiều hợp tác xã tín dụng ở đây sụp đổ.

Phiên tòa bắt đầu ngày 16.10 ở thành phố Hồ Chí Minh xử 22 người có dính líu đến vụ Thanh Hương. Nó đã được đưa lên vì tuyên lãn đầu tiên ở VN với dụng ý rõ rệt nhằm trừ bớt gánh nặng của công chúng đang nhể là hưởng vào chính phủ lên đầu các bị cáo.

Khi phiên tòa được mở ra, ĐCS thông báo hãng ngày rằng 13 cán bộ, kể cả giám đốc và ba cán bộ của Ngân hàng Công thương nghiệp thành phố Hồ Chí Minh bị cách chức vì những dính líu vào vụ án.

Sự sụp đổ của các hợp tác xã tín dụng có một hậu quả rất nặng nề cho nền kinh tế đã bị đơn năng là việc nguồn viện trợ LX bị cắt một cách đột ngột. Theo ông Lê Xuân Nghĩa, nhà kinh tế tốt nghiệp từ Đức về và là biên tập viên tờ báo Thị trường và Gia cá, tờ tin hàng tuần của Ủy ban Vật giá (Cơ quan nghiên cứu thị trường và giá cả) thì các hợp tác xã bị phá sản đã làm thất thoát khoảng 700 đến 800 tỷ đồng. Hạ nội vẫn chưa có một hệ thống báo hiểm để trả lại tiền cho những người gửi tín dụng.

Lạm lạm phá sản còn bao gồm sự sụp đổ của hơn 2000 xí nghiệp và công ty tư nhân nhỏ, đó là những người vay tiền từ các hợp tác xã tín dụng trên. Các cơ quan chịu trách nhiệm việc trả tiền cho những người gửi tín dụng đối các xí nghiệp này phải trả nợ sớm, làm cho nhiều hãng phải bán nguyên vật liệu sản xuất để trả nợ.

Tiếp theo đó, giá vàng đã tăng hơn 35% so với đầu năm, trong khi giá trị của tờ đồng hạ

xuống từ 4200 đồng/dólar còn 6450 đồng /dólar. Lam phát đã bị chặn lại ở mức 35% vào năm 1989 thì năm nay lại chạy quanh mức 30%.

Các hợp tác xã tin dụng đã lập vào khoảng trong hệ thống tái chính của VN đứng vào thời điểm khi các nhà băng do nhà nước quản lý đang cố gắng thích nghi với nền kinh tế biến đổi từ kinh tế được lập kế hoạch từ trung ương sang nền kinh tế thị trường tự do. "Các hợp tác xã tin dụng dự định đầu tư tiên vào các cơ sở xí nghiệp mà không vay được tiền từ các ngân hàng nhà nước", ông Nghĩa nói, "Đó là một kiến hay, nhưng nhà nước thì thiếu kinh nghiệm trong quản lý và không thể đặt ra được những điều luật nhằm bảo vệ các hợp tác xã."

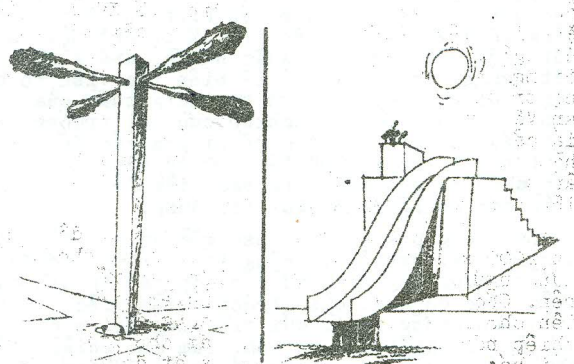
Ngược lại với điều luật ngân hàng mới, hệ thống ngân hàng vùng về của đất nước này vẫn chủ yếu đóng vai trò như một chi nhánh tiền tệ của chính phủ. Mặc dù hình như các ngân hàng đã có quyền chủ động hơn trước những chính phủ vẫn luôn ra lệnh cho họ phải chia các nguồn tiền đầu tư vào đầu và tỷ lệ lãi suất như thế nào.

Các nhà kinh tế cũng phân nân rằng đất nước vẫn chưa đủ các cán bộ tin dụng có kinh nghiệm để triển hành các cải cách tái chính. Nhiều khoản tiền của ngân hàng vẫn phải dành cho các xí nghiệp nhà nước đang ngắc ngoai vay với lãi suất 2,8% trong khi ngân hàng phải trả lãi cho những người gửi tiền là 4%.

Cũng với sự sụp đổ của các hợp tác xã tin dụng, khu vực kinh tế tư nhân, mà có khả năng hơn nhiều so với khu vực nhà nước và tập thể (kể cả các nông dân, những người làm ngoài đã nâng sản lượng thóc lên làm cho VN có thể trở thành nước xuất khẩu gạo lớn thứ ba trên thế giới) chỉ có cơ hội rất nhỏ nhận được các nguồn đầu tư cho những phát triển tái chính. Các nhà băng nước ngoài có thể giúp đỡ được chút ít nào đây nhưng họ vẫn chưa vội vàng nhảy vào làm.

Mặc dù chính phủ đã cho phép sáu nhà băng Pháp, Anh và Thailand mở các văn phòng đại diện của mình tại VN nhưng chỉ có một đơn được chính phủ chấp nhận cho nhà băng hoạt động đầy đủ, Summa, một hãng Indonesia, đã ra hiệu đồng ý, mạo hiểm mở một nhà băng ở VN từ hai năm trước, nhưng nó vẫn đang chờ đợi cái gật đầu quyết định cuối cùng cho phép hoạt động kinh doanh, "Việt-com Bank (Ngân hàng Ngoại thường) lo lắng trước sự cạnh tranh của các nhà băng nước ngoài", một ông chủ nhà băng ngoại quốc nói, "Họ biết rằng các nhà băng nước ngoài sẽ giành lấy mọi cơ hội làm ăn của họ." □

Theo Far Eastern Economist Review
1.11.1990
Người dịch: HN

Một Đông Âu ứ rừ

Theo Michael Meyer
Newsweek 10.12.1990

LIỀU TỰ DO CHÍNH TRỊ CÓ THỂ BẮT RẼ ĐƯỢC TRONG VÙNG ĐÂY NHỮNG THIẾU THỐN VÀ NỖI THÁT VỌNG ?

Nạn đói ở Bulgaria, Rumania và Liên xô. Một vòng dinh dòn quái ác, nạn thất nghiệp và lạm phát gia tăng. Đó là sự rối loạn xã hội mà đe dọa bước chuyển tiếp của Đông Âu sang nền kinh tế thị trường. Nghe có vẻ quan quá chăng? Đối với ủy ban kinh tế LHQ tại Geneva thì không. Ủy ban trên đã phát biểu lời chào đoán hết sức đăm đăm và cảnh cáo về hậu quả "không lường được" nếu phương Tây không viện trợ ngay lập tức và ở at để lấy lại thăng bằng với cuộc khủng hoảng. Ủy ban báo cáo "Nhân dân Đông Âu và Liên xô đang đối mặt với một mùa Đông khác nghiệt nhất kể từ khi Chiến tranh Thế giới II kết thúc."

Những cuộc cách mạng ở Đông Âu năm ngoái đã không gây ra sự rối loạn kinh tế năm nay, mà chúng có nguy cơ trở thành nạn nhân của nó. Sự chán nản ngự trị khắp vùng, đi đôi với nỗi bức tức, lãnh đạm và hỗn loạn. Những người anh hùng của ngày hôm qua nhìn thấy tương lai tăm tối. Tổng thống Tiệp khắc Vaclav Havel nói: "Cuộc CM chưa thất bại, nhưng còn phải đạt tới những cải chính yếu". Thất bại chong váng của thủ tướng Balan Tadeusz Mazowiecki được bầu cử tổng thống vòng 1 vừa qua là một dấu hiệu không thể lờ lẩn. Sự bất mãn kinh tế này sinh từ những cải cách cứng rắn nhưng cần thiết có thể sẽ là thứ thuộc độc chính trị rất mạnh. Bộ trưởng ngoại giao của Hungaria đã nhận xét: "Các chính phủ dân chủ mới /ở Đông Âu/ buộc lòng phải trở thành những chính phủ không được dân chúng ưa thích."

Nói thế có khi là nhẹ. Tình hình trong năm đầu tiên của nền dân chủ tại các nước thuộc phe Soviet cũ cũng không có gì phấn khởi hơn ở Balan.

Ở BULGARIA, chính phủ của đảng XHCN (tức CS cũ) đã bị độ sau khi những cuộc bãi công với qui mô toàn quốc đã làm ngưng trệ đất nước. Đó là 1 tháng lợi cho nền dân chủ, bởi vì nó sẽ sinh ra một liên minh chân thực đầu tiên giữa các nhà lãnh đạo của phe đối lập và của đảng XHCN. Nhưng chưa rõ liệu có chính phủ nào hưng thịnh được ở Sofia, nơi mà những thiếu thốn về thực phẩm và nhiên liệu đã gây ra mọi thứ, chỉ thiếu mỗi việc phá tan nền kinh tế. Người Bulgaria bây giờ nếu muốn mua nên cũng phải xếp hàng, thì chắc không phải là dân dễ cai quản.

Ở TIỆP KHẮC, những người CS đã thành công ở cuộc bầu cử cấp địa phương mới đây, họ trở thành đảng phái chính trị lớn thứ hai ở Tiệp khắc. Thành công của họ chứng tỏ rằng tuy người ta nói nhiều về chiến thắng của CNTB trước CNCS, nhiều người Đông Âu trong thâm tâm vẫn còn theo CNXH, họ gắn bó với những phúc lợi hẻo phóng từ tay nhà nước. Đó cũng là một dấu hiệu của sự khoan dung chính trị mới có ở Tiệp khắc, chúng tỏ sự lãnh mạnh của dân chủ. Nhưng Tiệp khắc được bù lại bằng sự gia tăng đột ngột của đảng Dân chủ Thiên chúa giáo cánh hữu của vùng Slovakia, đảng này đã đánh bật mọi đối thủ. Lãnh tụ của đảng là ông Jan Carnogursky, người theo chủ nghĩa quốc gia mới (neonationalist), ông muốn một nền độc lập hoàn toàn cho vùng Slovakia và giải thể nhà nước Tiệp khắc (Czech + Slovakia).

Ở RUMANIA đây lên tin đồn rằng có lẽ tổng thống Ion Iliescu sẽ bị lật, khả năng là ông đại nghị Mặt trận cứu quốc vào tuần tới, người ông mà đã triệu mỗi thợ mỏ than đến dân áp cuộc biểu tình chống đối thì rõ ràng không phải là người dân chủ. Nhưng ai thay thế ông ta đây? Có nhiều ứng cử viên khác nhau, từ ông vua lưu vong Michael đến thủ tướng Roman Petre - nhà cải cách cơ tình thân châu Âu - tới cả nhà quân sự báo thủ Victor Stanculescu. Trong khi đó công nhân Rumania bày tỏ sự căm ghét của họ đối với tri thức Rumania và những nhà lãnh đạo đất nước. Mỗi đây 250 ngàn công nhân đã biểu tình chống sự cắt giảm ngân sách chính phủ, tang gia đã mất - và họ yêu cầu Iliescu từ chức.

Nền dân chủ cháy sáng nhất ở Hungaria và nơi mà trước đây gọi là Đông Đức. Hiện nay ngay cả ở đó bước chuyển tiếp cũng gặp trục trặc. Chỉ 5 tháng sau khi long trọng lên cầm quyền, chính phủ dân chủ đầu tiên của Hungaria đang lung lay. Diễn đàn Dân chủ (đang phải đang cầm quyền) đã bị thất thế trong cuộc bầu cử cấp địa phương hồi tháng trước. Còn tới hơn thế nữa, chỉ có 1/4 số cử tri đi bỏ phiếu. Nhà chính trị học Mihaly Bihari nói: "Chúng tôi bị mắc chứng bệnh thờ ơ và phiến muộn, một tâm trạng mặc-kệ-nó."

Trước đây không ai nghĩ rằng dân chủ sẽ là chuyện dễ dàng, hoặc rằng cứ loại bỏ CNCS đi thì sẽ có thay đổi ngay tức khắc. Nhưng cũng giống như những người Đông Âu khác, người Hungaria đã trông chờ ít nhất phải có một vài cái thiện vật chất. Thay vào đó, mức sống đã đi xuống. Nạn lạm phát có thể tới 50% vào năm nay, nạn thất nghiệp tăng. Những nỗ lực của chính phủ nhằm lấy lại thăng bằng với sự hỗn loạn thì bị chìm ngấm đi giữa những phản kháng của dân chúng và sự tụt lùi của thể chế. Vì sợ những nhà lãnh đạo nam nhiều quyền lực, Hungaria đã tránh thể chế tổng thống mạnh và đặt lòng tin của mình vào tay chính phủ theo kiểu nghị viện, với quyền lực bị chia sẻ giữa một tá các đảng phái. Đây hoàn toàn là dân chủ, nhưng dân chủ ở dạng công kênh nhất, trong thời điểm mà đòi hỏi những hành động kinh tế quyết đoán.

Kỷ lục được trộn lẫn một cách tương tự ở Đông Đức mặc dù có sự sát nhập vào ĐCHLB Đức. Làn đầu tiên kể từ sau Chiến tranh Thế giới II, người Đông Đức không những được tự do bầu thủ tướng, như họ đã làm hôm chủ nhật 02.12, mà họ còn được tự do xả ra nội bức bối vốn bị dồn nén hàng thập kỷ nay đối với người Balan, Do thái, Thổ-nhĩ-kỳ và những người ngoại quốc cũng loại. Họ lớn tiếng đòi phân khám phá thành quả của CNTB Tây Đức cùng với cả những phúc lợi xã hội mà họ kiếm được dưới thời CS. Cho đến nay, nền dân chủ ở Đông Đức cũ được phát âm là "Deutsch Mark" /tiền mak Tây Đức - ND/. Các quan chức ở Bonn sợ rằng sẽ phải mất nhiều năm trước khi những giá trị thực của châu Âu bên rìa.

Chắc hẳn có vô khối lý do để mà bi quan. Nhưng có phải chăng Đông Âu đang thất bại không thực hiện được lời hứa năm 1989? "Không đâu" - Charles Gati, một chuyên gia ở trường đại học Union College ở New York nói. Dân chủ không nở ra ngay thành sáng tạo; dân chủ là quá trình sáng tạo mà rất có giá trị. Và, nói cho cùng, dân chủ có nghĩa là gì? Có lẽ nhiệm vụ cấp thiết nhất của Đông Âu là định nghĩa nó - và những câu trả lời sẽ khác nhau từ nước này sang nước khác. Cảnh giác với những nhà lãnh đạo chuyên quyền, nên Hungaria đã chọn con đường phân chia quyền lực. Ngược lại, Balan có vẻ muốn sự lãnh đạo mạnh. Trong vòng những hạn chế, một nền dân chủ thành công ở Đông Âu sẽ là một chính phủ mà thực sự hoạt động được.

Nếu những nhà lãnh đạo Đông Âu còn rỗi bởi chưa biết phải tiến hành như thế nào, thì người dân thậm chí còn hơn thế. Cuộc chiến đấu mới diễn ra giữa mọi người. Tỉnh nôn nông, tâm trạng vô vọng và thất vọng đang sôi sục khắp nơi. Mới đây thành phố Budapest bị tề liệt vì các tải xe

taxi và xe tải bãi công. Họ nói giận về việc nhà nước cắt giảm bao cấp cho gia nhiều liệu đất đai Công nhân đường sắt Đông Đức không đi làm, thợ mỏ than Balan bãi công, biểu tình rầm rộ xảy ra ở Sofia, Bucarest. Sự rối loạn đang bao động hơn nữa vì cách mà nó biểu hiện. Hãy chúng kiến chiến dịch bầu cử ở Balan - Walesa dọa có "nội chiến" nếu ông ta bị thất bại. Đối thủ chính của ông ta, Stanislaw Tyminski, bị các đối thủ buộc nhiều tội khác nhau như là "thằng điên", "ke-phản bội" và điệp viên KGB. Tyminski là người gốc Balan, ông là công dân của 3 nước: Balan, Canada và Peru. Ông rời Balan cách đây 21 năm và trở thành triệu phú ở Canada về ngành máy tính điện tử. Chủ nghĩa bài Do-thái nổi lên. La phiêu chống Mazowiecki là sự chống đối những chứng trình kinh tế mất lòng dân của ông. Những la phiêu cho Tyminski là dấu hiệu của tình đồng bóng, thất thường rất nguy hiểm, để đảng ông lấy những kẻ mỵ dân nào hùa những cách giải quyết để đảng cho những vấn đề của Balan.

Sự sống lại của chủ nghĩa dân tộc hẹp hòi: Sự chống đối có thể gây nên chia rẽ. Chủ nghĩa dân tộc hẹp hòi và những sự căng thẳng giữa các dân tộc đang tăng ở khắp nơi. Ông Havel phân rã rằng bầu không khí chính trị ở Đông Âu đang bị "đầu độc bởi sự mi dân, sự bất bao dung về chủng tộc và dân tộc." Nhưng phải làm gì đây? Câu trả lời tốt nhất có lẽ là tìm chế những dục vọng phi dân chủ bằng cách xoáy vào nó. Điều đó có nghĩa là bằng viện trợ, quan hệ buôn bán và, quan trọng hơn cả là giúp đỡ bởi đường cái, mà có thể gọi là "những tính cách châu Âu thực sự". Nói cho cùng, sự sống lại của chủ nghĩa dân tộc hẹp hòi phản ánh một sự thất bại của lịch sử: rằng suốt 50 năm qua người dân Đông Âu đã bị ngăn chặn không thực hiện được những thỏa hiệp và hòa giải xã hội, điều mà nằm trong tim của nền dân chủ phương Tây.

Nếu những phần khởi đầu dân chủ của Đông Âu có vẻ phù hợp, điều này giúp ta nhớ rằng chúng mới chỉ là phần khởi đầu - và sự khởi đầu mà nam ngoại còn là việc không thể hình dung nổi. Về phần tương lai, rất nhiều điều phụ thuộc vào nền kinh tế Đông Âu. Bài thuốc giải độc đã được kiểm nghiệm duy nhất dành cho những rối ren và chia rẽ xã hội là một chút phát đạt về kinh tế. Vì lý do đó, người ta chỉ có thể mong muốn rằng lợi dự đoán của IMQ không hoàn toàn âm ảm đến thế. □

CD tạm dịch

LẠM PHÁT "MADE IN USSR"

Tại Liên xô cung cấp lương thực có bản đã tới đi nhanh chóng và ngược lại giá cả tại các chợ đen tăng lên không ngừng. Ví dụ một kg thịt bò người xô viết phải mua ở chợ Mátxcôva với giá 21 rúp, một kg thịt lợn tại 30 rúp trong khi đó giá ở các cửa hàng nhà nước vẫn chỉ có 3 rúp. Trong các chợ ở Orenburg, Brjansk hay Kemerov một kg thịt bò giá 9 rúp, 10 quả trứng, một mặt hàng đã vài tháng nay không thể có trong các cửa hàng, giá 10 rúp hoặc nhiều hơn (trong cửa hàng nhà nước giá 1,34 rúp). Trước đây Mátxcôva được cung cấp khoảng 50 nghìn tấn thịt bây giờ giảm xuống chỉ còn 15 nghìn tấn. Phương pháp giải quyết tình trạng nguy kịch này là nhập khẩu, giải tỏa các dự trữ chiến lược và chuyển cho Mátxcôva. Tình trạng cung nguy kịch không kém đối với việc cung cấp sữa và các sản phẩm từ sữa. Do tính ích kỷ và thiếu trách nhiệm của một số vùng nên hiện nay Mátxcôva chỉ nhận được hàng ngày ít hơn 1000 tấn sữa so với nửa đầu năm. Chỉ có sự cung cấp bột, muối và đường là có thể tạm thời thỏa mãn.

(Lidové Noviny 30-11)

ĐÃ ĐẾN LÚC HOA KỲ PHẢI THẨM ĐỊNH LẠI CHÍNH SÁCH VỚI VIỆT NAM

bảy bước tiến tới bình thường hóa kinh tế và ngoại giao

Theo Phụ Nữ Diễn Đán số 81
(tiếp theo kỳ trước)

CHÍNH SÁCH HOA KỲ ĐỐI VỚI ĐÔNG DƯƠNG TRONG THẬP NIÊN TỚI

Lời tuyên bố đưa ra hồi tháng bảy năm 90 về chính sách Hoa kỳ đối với Đông dương có thể sẽ làm thay đổi bộ mặt chính trị tại lục địa Đông nam Á. Nhất là một số vấn đề đã được thực hiện như việc Việt nam rút hẳn số lượng quân lính chiếm đóng Campuchia vào tháng chín năm ngoái, giảm bớt mọi đe dọa quân sự trực tiếp đối với Thái lan. Kể từ đó, đầu năm nay Liên xô bắt đầu giảm đáng kể lực lượng quân sự của họ tại Việt nam, kể cả việc rút tất cả oanh tạc cơ và chiến đấu cơ. Cuối tháng trước, chính phủ Bush xác nhận rằng việc VN góp phần vào việc giải quyết vấn đề Campuchia sẽ tranh được trọng ngại trong việc bình thường hóa quan hệ giữa hai nước Việt - Mỹ.

Tuy vậy, dù VN có tham gia vào việc giải quyết vấn đề Campuchia đi nữa thì Hoa kỳ vẫn có thể chậm rãi trong việc bình thường hóa khi chưa xác định một cách rõ ràng những lợi ích lâu dài của Hoa kỳ tại VN, như:

1) Sự giảm thiểu đáng kể năng lực tấn công của Quân đội nhân dân Việt nam và sự chấm dứt các quan hệ quân sự chặt chẽ với Mạc tú khoa. Việt nam hiện có toàn quân số 3.7 triệu, gồm: 1.1 triệu lực lượng; 37 ngàn hải quân với 27 ngàn lính thủy; 7 khu trục hạm, tam tầu hỏa tiễn, 21 ngư lôi hạm; 12 ngàn lính không quân với 390 chiến đấu cơ, 47 trực thăng vũ trang; và 2.5 triệu lính dự bị. Để giảm khả năng bành trướng quyền lực trong vùng, hiệp Namhai và giám các mối đe dọa đang kể đối với Asean, Lào và Campuchia Hà nội phải cắt giảm thực sự số sư đoàn bộ binh, hải quân, ngư lôi hạm và chiến đấu cơ.

2) Chấm dứt viện trợ quân sự một tỷ Mỹ kim hằng năm của Liên xô cho VN. Hoa kỳ nên gây áp lực buộc Liên xô hủy bỏ chương trình trợ giúp quân sự cho VN và cắt các chuyên gia phụ tùng cho chiến đấu cơ, chiến hạm mang hỏa tiễn, ngư lôi hạm, 283 pháo bọc kích tự hành và những chiếc xe tăng T62 trong kho Hà nội.

3) Nền kinh tế VN dựa trên thị trường tự do. VN với nền kinh tế tăng trưởng sẽ hứa hẹn những cơ hội đầu tư và kinh doanh giá tăng đối với doanh gia Hoa kỳ và có thể nâng cấp tình trạng ổn định địa lý chính trị của vùng Đông nam Á.

Về phần mình, Hoa kỳ nên rút lại lệnh cấm vận viện trợ và kinh doanh đối với VN, khuyến khích sự hủy bỏ hoàn toàn nền kinh tế hoạch định và nên đối hỏi Hà nội cũng ủng hộ sự bảo vệ thích đáng cho đầu tư ngoại quốc.

4) Việt nam khi có dân chủ thực sự sẽ phải tôn trọng các quyền tự do ngôn luận, báo chí, lập hội và hội họp. Mặc dù tất cả các quyền này đã được cam kết đảm bảo trong bản Hiến pháp năm 1946 của VN nhưng trong thực tế thì thường xuyên bị vi phạm hay nội dung hơn là không được áp dụng.

5) VN trung lập sẽ có đủ tư cách để gia nhập Hiệp Hội Các Quốc Gia Đông Nam Á. Việc chấp thuận VN gia nhập Asean sẽ khiến tổ chức này có tính cách đại diện trong vùng hơn. Việc này cũng nâng cao sự ổn định trong vùng khi trái rợng động lực KT của ASEAN vào Việt nam.

Việt nam khi trở thành hội viên tích cực của ASEAN, thì khuynh hướng xâm lăng của Hà nội cũng có thể giảm đi, ngược lại còn làm nhẹ bớt nhu cầu đối phát triển Hải quân của Nhật bản.

Trong khi Hoa Thịnh Đôn hình thành chính sách đối với Hà nội để có thể đạt được những mục tiêu đó, thì những nhà hoạch định chính sách Hoa kỳ chỉ

nên nhượng bộ Hà nội một số vấn đề khi Hà nội chấp nhận những cải cách về KT và CT.

Đó là hai vấn đề then chốt đã làm cho VN bị công kích và cô lập về ngoại giao hơn bao giờ hết trong suốt 36 năm độc lập. Khởi Xô viết, nguồn hỗ trợ tiền khởi và lớn lao từ bên ngoài của VN, nay đã bắt đầu cắt giảm nghiêm trọng sự trợ giúp kinh tế vốn cho VN. Và ngay cả lực lượng lao động đông đảo của VN tại Đông Âu và Liên xô, ước lượng từ 100 ngàn đến 600 ngàn, cũng đang bị tra hỏi về nước. Việc này cướp mất đi những mối lợi lớn lao và cần thiết của Hà nội, đồng thời làm gia tăng nạn thất nghiệp của VN khi đó thêm vào nên KT, VN hàng trăm ngàn công nhân đã chứng kiến cuộc đời mới đầu tiên ở Đông Âu.

Hạn chế KT. Thêm vào đó, các công ty Liên xô và Đông Âu hiện đang cố giảm dần hay hủy bớt các hợp đồng mua hàng VN xuất khẩu có chất lượng kém như hàng dệt, quần áo và giấy dệp. Cùng lúc đó, Liên xô lại tăng giá hàng xuất cảng của họ qua VN như các sản phẩm dầu, thép và phân bón. Cho đến năm ngoài, Mạc tú khoa đã cung cấp cho Hà nội 100% nhu cầu nhiên liệu của VN, cũng 80% phân bón, sắt thép.

Với nguồn ngoại tệ dự trữ chỉ đủ trang trải hàng nhập khẩu trong hai ngày, VN đang tuyệt vọng tìm kiếm các doanh vụ trao đổi hàng hóa để lấy sản phẩm dầu và phân bón. Sự hạn chế của nền KT có thể khiến VN càng mở rộng cửa hơn cho việc đầu tư và kinh doanh của Tây phương.

Tuy thế, vẫn còn có các lý do khiến chính phủ Bush phải thận trọng trong vấn đề tiếp cận VN. Gần đây Hà nội đã bắt đầu đàn áp thẳng tay những công dân hồ hảo tự do hóa CT. Phản ứng trước những biến đổi CT tại Ba lan hồi mùa thu năm ngoái, Đảng CSVN bác bỏ những lời kêu gọi một chủ nghĩa đa nguyên CT tại VN. Hồi tháng ba năm nay, ủy viên bộ CT Trần Xuân Bách, người xuất hiện như là một nhân vật lãnh đạo nhóm chủ trương cải cách CT, đã bị khai trừ ra khỏi Bộ CT. Trong hai tháng sau, một giáo sư và một thường gia Hoa kỳ bị trục xuất ra khỏi VN và nhiều người Việt bị giam giữ nhằm nỗ lực ngăn chặn phong trào đổi dân chủ.

Ý NGHĨA CHIẾN LƯỢC GIẢM THIỂU.

Cũng như đối với VN, Hoa kỳ phải thẩm định lợi ích lâu dài tại Campuchia. Trong năm qua, Nam Vang đã mất khá nhiều ý nghĩa chiến lược đối với Hoa Thịnh Đôn. Đầu tiên, cuộc chiến tại Campuchia không còn áp đặt sự đe dọa quân sự quan trọng với Thái lan. Thứ đến, chính phủ Bush không còn cảm thấy bắt buộc phải ủng hộ quan điểm của Bắc kinh về Campuchia vì Bắc kinh hoàn toàn lơ đãng những đề nghị của Hoa kỳ nhằm khuyến khích các cải cách và chấm dứt sự đàn áp nội bộ tại Trung hoa. Sau hết, việc Liên xô giảm lực lượng quân sự tại VN hồi tháng giêng đã hóa giải bớt nhu cầu xem Campuchia như chiến trường siêu cường, uy nhiệm. Cho đến năm ngoài, Mạc tú khoa vẫn duy trì tại căn cứ VN hải tiếm thủy đình, hai tầu chiến thả mìn, mười hai tầu yểm trợ, ba tiểu khu trục hạm, sau mấy bay tham thính TU95 Bear và chống tầu ngầm, mười sáu oanh tạc cơ TU16 Badger, và một phi đội chiến đấu cơ Mig 23 Flogger. Tháng một năm nay, bộ ngoại giao Liên xô tuyên bố việc rút hầu hết máy bay Mig 23 và TU 16, chỉ để lại một số TU95 và khoảng hai mươi tầu nhỏ cùng một tiếm thủy đình.

Mặc dù Nam vang đang bị giảm dần tầm quan trọng chiến lược đối với Hoa Thịnh Đôn, Hoa kỳ vẫn duy trì những quan tâm nhân đạo tại Campuchia. Đặc biệt, Hoa kỳ nên thúc đẩy sự ổn định tại Nam vang qua việc thiết lập một chính phủ qua một cuộc bầu cử tự do.

CĂN CỐ SỰ ỔN ĐỊNH VÌ MỘT SỐ LÝ DO

Trước nhất, điều đó sẽ giúp các đề án tái thiết KT - qua các quốc gia tây phương và các tổ chức viện trợ quốc tế - thúc đẩy sự tăng trưởng KT. Cái đó, căn cứ sự ổn định để hồi hướng tất cả 300 nghìn người tị nạn Campuchia đang ở trong các trại dọc biên giới Thái - Campuchia.

Sau hết, sự ổn định ở Campuchia sẽ làm giảm đi cơ hội leo thang khác trong cuộc đối đầu siêu cường tại lục địa Đông Nam Á bằng cách giảm bớt mọi hiểm nguy về cuộc chiến giữa SOC và Khô me đỏ. Trong khi những mối quan tâm nhân đạo nhắc nhở Hoa Kỳ duy trì quan hệ ở Campuchia, những nỗ lực của Hoa Kỳ giúp đỡ đưa đến một chính phủ tự do và ổn định tại Nam vang vẫn còn phức tạp do một số nhân tố.

Trước nhất, mặc dù Hà Nội phủ nhận, nhưng VN hiện đang có khoảng 3 đến 10 bộ đội tại Campuchia. Sự hiện diện của lực lượng này làm giảm đi tính cách hợp pháp của chế độ SOC trong lòng nhân dân Campuchia. Trong lúc đó lại làm gia tăng sự lợi cuồn của Khô me đỏ chống VN. Kể đó, từ tháng năm năm 90, SOC được Hà Nội yểm trợ đã đàn áp những nhà cải cách CT trong chính chế độ của họ. Một lần nữa, xói mòn nền tảng hỗ trợ vốn nhỏ hẹp của họ. Cuối cùng, Khô me đỏ đã chiếm được và cất giữ hàng ngàn vũ khí của SOC. Việc chiếm giữ những vũ khí đó đã cung cấp cho Khô me đỏ khả năng gia tăng hoạt động nội địa hiện tại lên mức cao hơn, ít ra trong hai năm không có yểm trợ của Trung Quốc.

Phần nào chính sách hiện thời của chính phủ Bush đối với Campuchia là cơ lập Khô me đỏ bằng cách thuyết phục Trung Quốc ngừng cung cấp vũ khí cho Khô me đỏ. Tuy vậy, Khô me đỏ đang nỗ lực cố gắng vực dậy khả năng tiếp tục tự lực chiến đấu của họ mặc dầu phải đối đầu với Hòa Thịnh Đồn.

►► Để hình thành việc bình thường hóa Hoa Kỳ-Việt nam, chính phủ Bush nên xây dựng một danh mục những quyền tự do kinh tế và chính trị tại VN. Nếu Hà Nội đáp ứng những quyền tự do đó, Hoa Kỳ nên sẵn sàng đáp lại một loạt các bước được hoạch định trước như trong tiến trình bình thường hóa với Trung Cộng.

Con đường đó có thể như sau:

Bước 1: Washington đã thực hiện bằng cách chuyển biên chính sách đối với Campuchia.

Bước 2: Nếu Việt nam tỏ ra đáp ứng bằng cách đồng ý một giải pháp được LHQ bảo trợ như đã đi đến kết quả được công bố hôm 19.9.1990, Hoa Kỳ nên hủy bỏ lệnh cấm về việc kinh doanh phi chiến lược của doanh gia Hoa Kỳ với Việt nam.

Bước 3: Nếu sau đó Việt nam giảm bớt những ngân cấm cứng rắn về một hệ thống chính trị đã đăng, có lẽ trong suốt phiên họp toàn thể của Đảng CSVN hoặc đại hội đảng lần VII vào tháng 3.1991, Hoa Kỳ nên giảm bớt lệnh cấm vận viện trợ đối với Việt nam và thúc đẩy những định chế tại chính quốc tế như Quy tắc quốc tế và Ngân hàng thế giới nói rằng việc cho vay và trợ giúp VN.

Washington cũng có thể đề nghị giúp đỡ với các quy định như Denton Authority vốn cho phép sự trợ giúp nhân đạo phi chính phủ của Hoa Kỳ được vận chuyển bằng phương tiện quân sự Hoa Kỳ, được áp dụng cho VN.

Bước 4: Đây là lúc Hà Nội tỏ ra đáng tin bằng cách đơn giản hóa các luật kinh doanh, giảm bớt các hạn chế thương mại. Hơn nữa từ đó hóa các quy chế đầu tư ngoại quốc, mở rộng và bảo vệ quyền tự hữu của công dân VN, mở các thị trường tài chính và cải cách các chính sách thuế má.

Bước 5: Washington nên thiết lập một Quỹ tổ chức kinh doanh Việt-Mỹ, giống như giữa Hoa Kỳ và các nước dân chủ mới ở Đông Âu. Quỹ này có thể giúp phát triển thành phần ở VN qua sự

khuyến khích các công ty, liên doanh, các chuyên nhượng, cho vay, đầu tư cổ phần, các nghiên cứu luận chung, trợ giúp kỹ thuật và huấn nghe. Quỹ này sẽ được tạo cơ cấu như một tổ chức phi chính phủ được lãnh đạo bởi một Hội đồng quản trị gồm cả công dân Mỹ và Việt chấp nhận nền dân chủ và tự doanh.

Bước 6: Nếu VN tỏ ra đáng tin hơn nữa, như tỏ ra hợp tác hơn nữa trong việc giải quyết số phận người Mỹ mất tích trong chiến tranh VN, ký kết các thỏa ước quan thuế song phương và khuyến khích đầu tư khu vực tự nhiên hơn, Hoa Kỳ nên sẵn sàng trao đổi các văn phòng liên lạc dưới cấp đại sứ. Phần lớn các viên chức Hoa Kỳ trong văn phòng đó nên là các chuyên gia thương mại.

Bước 7: Nếu những văn đề nhân đạo như số phận tử nhân chiến tranh Hoa Kỳ, việc di cư các trẻ lai Mỹ đến Hoa Kỳ, và tình trạng các tù nhân chính trị ở tại VN được giải quyết rộng rãi, Hoa Kỳ nên sẵn sàng bình thường hóa các quan hệ ngoại giao.

Washington nên giải thích rõ là tiến trình này sẽ bị ngưng nếu VN đe dọa CPC hay bất kỳ hội viên ASEAN nào, hoặc gia đình chỉ công tác của một viên chức được bầu ra do bất kỳ tiến trình ngoài hiến pháp, tuyên bố một tình trạng thiết quân luật hay một tình trạng khẩn cấp tương tự, hay ngược đãi bất cứ viên chức Hoa Kỳ nào tại VN.

KẾT LUẬN

Khuôn mặt chính trị Đông Dương đang nhanh chóng thay đổi. Sự đe dọa quân sự của VN đã giảm đi khi Hà Nội rút phần lớn quân đội chiếm đóng của họ tại CPC tháng 9 năm ngoái và bắt đầu quan tâm lại nền kinh tế sút kém. Cùng lúc đó, lực lượng quân sự Liên xô dần dần rời VN khi việc cắt giảm ngân sách tại Moskva hẳn nhiên ép buộc họ rút khỏi vịnh Cam ranh. Cũng trong lúc đó, Hoa Kỳ từ nhận ra không còn phải nỗ lực ủng hộ quan điểm của Trung cộng trong chính sách đối với Đông dương, từ khi Bắc kinh không ngừng ngáng đến những nỗ lực của chính phủ Bush khuyến khích cải cách và chấm dứt đàn áp nội bộ tại Cộng hòa nhân dân Trung quốc.

Với những thay đổi đó, CPC vốn là trọng điểm của chính sách Hoa Kỳ đối với Đông dương trong thập niên qua, đã mất hầu hết tầm quan trọng trong chiến lược đối với Washington. Hoa Kỳ hiện nhấn ra vị trí tiếp tục nỗ lực của họ đưa đến một giải pháp hòa đàm tại CPC. Quan trọng hơn, Washington có quyền tự do thực đẩy một VN bị cô lập tiến đến các cải cách kinh tế và chính trị như là cơ sở cho việc bình thường hóa giữa Hà Nội và Washington. Điều này hẳn đem đến sự ổn định cho CPC và sẽ củng cố quyền tự do chính trị và kinh tế tại VN. Bằng cách này, Hoa Kỳ có thể giữ vai trò chính khi cuộc chiến tranh lạnh tan dần ở Đông Nam Á, chấm dứt sự đối đầu 4 thập niên của Washington đối với Hà Nội và để cho Đông Dương dự phần vào động lực kinh tế trong vùng. □

(Trích đăng từ báo PHỤ NỮ ĐIỆN ĐÀN)

CHÍNH PHỦ CŨI THƯỜNG QUYẾT ĐỊNH CỦA TÒA ÁN LỜI ĐÁNH GIÁ QUAN LIÊU

Emily Lau ở Hồng Kông
Far Eastern Economist Review
22.11.1990

Cuộc đối đầu giữa chính phủ Hồng Kông và ngành tư pháp (tòa án) trong vụ việc một nhóm thuyền nhân VN ngày càng căng thẳng và gắn liền với sự cai quản đất nước ngày càng tùy tiện và nó sẽ còn kéo dài cho đến khi Hồng Kông nhập lại vào TQ năm 1997. Các nhà phân tích nói rằng đó là một cuộc thử nghiệm nhằm tăng cường thêm đường lối cứng rắn của chính phủ đối với thuyền nhân VN. Chính phủ đã cúi vào mặt tòa án tối cao bằng cách bắt lại ngay lập tức 111 thuyền nhân vừa được trả tự do trong phiên tòa ngày 12.11.1990.

Cuộc đối đầu giữa bộ máy hành chính thuộc địa và ngành tư pháp xảy ra khi chánh án tòa án tối cao Raymond Sears tuyên bố rằng chính phủ đã giam giữ bất hợp pháp những người VN 18 tháng. Chính phủ thì nói rằng lời tuyên bố đó chống lại điều luật quy định về những thuyền nhân đặt vào lãnh thổ nước này.

Sau khi tám thuyền nhân đại diện cho cả nhóm được trả lại tự do thì họ lại bị các nhân viên của Phòng ỉ nạn đối xử ở phía ngoài bắt lại ngay như những người ỉ nạn bất hợp pháp, chống lại lời cảnh cáo của chánh án rằng việc bắt bớ sẽ là một hành động lao碌 khinh thường tòa án nếu nó xảy ra ngay trong địa phận tòa án. Ông Sears nói rằng việc bắt bớ kiểu như vậy sẽ làm công chúng có cảm giác rằng những lời phán xét của chánh án tòa án tối cao bị bỏ ngoài tai một cách dễ dàng.

Các nhân chứng của chính phủ đã trả lời ông chánh án ngay trong phiên tòa rằng nếu ông ta thả những thuyền nhân ra thì họ sẽ bị bắt lại ngay lập tức.

Việc bắt lại các thuyền nhân đã gây ra lo lắng trong một xã hội đã đầy lo lắng, cái xã hội sẽ trở về dưới sự cai trị của TQ vào năm 1997 và gây ra một cơn bão dư luận và những lời phê phán công khai mà kết quả của nó sẽ là sự xuống dốc của chính phủ. Vào chiều tối ngày hôm sau, chính phủ đã thả 111 thuyền nhân VN trên với điều kiện Cam ứ Tỉ nạn của LHQ phải chịu trách nhiệm cai quản họ cho đến khi có những quyết định chính thức tiếp theo.

Các nhà phê bình nhận định rằng lời thách thức to mồm đó với tòa án đã đánh dấu hồi vụ sự tôn trọng pháp luật của chính phủ mà họ vẫn hay khoe khoang và vi phạm một cách nghiêm trọng tính độc lập của ngành tư pháp. Đó cũng là một điển hình nguy hiểm cho Hồng Kông sau 1997, khi mà hiện nay rất nhiều người đã nghi ngờ rằng sự cai quản theo luật pháp như của Anh sẽ có còn tồn tại hay không? □

NGĂN CHẶN DÒNG THÁC HÀNG LẬU NHỮNG CON BUỒN BỊ BẮT

Murray Hiebert từ Hà Nội
Far Eastern Economist Review 29.11

VN đã bắt giữ hàng nghìn người buôn lậu+ trong vòng năm tháng kể từ khi một phong trào dân được phát động nhằm làm giảm sự thất thoát ngoại tệ vốn đã nghèo nàn về báo về các ngành công nghiệp nội địa quê quật của mình.

Tờ Quân Đội Nhân Dân, báo hàng ngày của quân đội, tháng 8 đã viết rằng các vụ buôn lậu đã phát triển rộng đến mức tổng giá trị hàng nhập lậu đã chiếm tới 60% lượng hàng trên thị trường ở bốn thành phố lớn nhất trong cả nước. Tờ báo đánh giá số lượng hàng lậu đã tăng gấp ba lần tính từ đầu năm 1989.

Các quan chức thì không dám đánh giá tổng giá trị của buôn lậu trong nền kinh tế VN. Lưu Vinh, một phong viên chuyên viết về các hoạt động buôn lậu, đã tính rằng hàng nhập lậu vào VN có giá trị khoảng 26 tỉ đồng và 256 triệu \$ chỉ trong vòng tám tháng đầu năm. Trong đó chia tính đến gạo và các loại thủy sản.

Đó là một con số khá lớn đối với VN, một nước chỉ có nguồn dự trữ ngoại tệ không đến 20 triệu đôlar, tức là chỉ đủ tiền trả cho hai ngày nhập khẩu theo tính toán của Quỹ tiền tệ quốc tế IMF năm ngoái, tổng giá trị xuất khẩu của cả nước là 1,8 tỉ đôlar.

Các quan chức buộc tội sự tăng trưởng của buôn lậu đã làm chệch hệ thống buôn bán chính thức của nhà nước không theo kịp được nhịp độ các cải cách kinh tế hướng tới thị trường của đất nước. Nguyễn Văn Bích, phó giám đốc Viện quản lý kinh tế trung ương, có quan đầu óc về kinh tế của Hội đồng Bộ trưởng, nói: "Hiện tại vẫn chưa có các điều luật thích hợp nên việc buôn lậu lan rộng."

Rất nhiều vụ buôn lậu là do các cơ quan nhà nước tiên hành. Một cuộc điều tra của Bộ trưởng nghiệp "đã cho thấy rằng 72% cơ sở nhà nước hợp tác một cách quỷ quái nhất với các tù thường đi tiên hành các phi vụ buôn lậu". Đại Hà nội bình luận như vậy vào tháng 8. Trong 97 cơ sở thường nghiệp bị kiểm tra thì chỉ có 10 cơ sở là không cơ đĩnh đáng đến việc buôn lậu hàng ngoại.

Theo lời bình luận của Đại Hà nội trong một buổi truyền thanh sớm thì "phần lớn hàng lậu được chuyển bằng xe tải hoặc các loại xe khác với giấy tờ của các đơn vị quân đội hay là phụ hiệu của công an." Nhà báo Vinh nói rằng đã có những kẻ buôn lậu mà anh ta đã phỏng vấn trên biên giới Việt - Trung là lính gác ngủ.

Hàng lậu, mà hai phần ba trong số đó được tuồn vào VN từ CPC, bao gồm tất cả các mặt hàng từ ô tô ngoại và xe máy Nhật cho đến video, quần áo, hàng mỹ phẩm, bia chai, đồ giải khát, thậm chí cả tám xia rang nữa.

Sự tăng trưởng nhanh chóng các vụ buôn lậu trong vòng hai năm qua đã đánh một đúp nặng vào ngành công nghiệp đang bị chết ngạt của VN, các ngành đã bị đầu đốn do nguồn sửa bảo cấp của chính phủ và viện trợ của LX bị cắt đứt ngột. Vì dù như ba trong số bốn nhà máy sản xuất phim nước trong cả nước đã bị phá sản, còn cái thứ tư - nhà máy Rạng Đông ở Hà Nội cũng đang bị đe dọa bởi một tai họa tương tự do đồng thạc hàng tiêu dùng rẻ hơn tràn vào từ TQ.

Đề làm khô cạn các chỗ trời, chính phủ đã cấm nhập khẩu thuốc lá ngoại, cấm nhập ô tô và xe máy cho đến cuối năm 1991, bắt đầu việc điều chỉnh thuế đánh vào hàng nhập khẩu và đẩy lên một phong trào toàn dân do thủ lĩnh DCS Nguyễn Văn Linh khởi xướng kêu gọi mọi người chỉ mua hàng do VN sản xuất. Một ủy ban do một vài bộ và lực lượng vũ trang phối hợp thành lập sẽ có trách nhiệm tiên hành các chiến dịch chống buôn lậu.

Tờ Nhân Dân, báo hàng ngày của DCS, đã tường thuật rằng trong một vài vụ bắt giữ những kẻ buôn lậu đã xảy ra đó mau. Hai công an bị giết và bốn công an khác bị thương ở tỉnh Tây Ninh trên biên giới với CPC hồi tháng 9 khi họ cố gắng bắt giữ một nhóm buôn lậu với 1,5 tỉ đồng (240 000 đôlar) tiền hàng. Sau 40 phút chiến đấu căng sát đã bắt được 300 kẻ buôn lậu và tịch thu được 3 xe tải, 1 xe con và 100 xe máy. □

Người dịch: ...

Chào đón

● HỒ SƠ TRÌNH QUỐC KỶ

Tự số tới, Diễn Đàn sẽ mở mục 'Chọn mặt gửi vàng', bắt đầu bằng loạt bài 'Hồ sơ Trình Quốc Kỳ'.

Ban biên tập Diễn Đàn cảm ơn các bạn đã cung cấp những tài liệu, dữ kiện quan trọng về đề tài nói trên.

BBT mong nhận được sự cộng tác thường xuyên của các bạn.

BBT Diễn Đàn

CAI QUẢN BẰNG BẠI LIỆT

Frank Gibney Jr.
Newsweek 26.11.1990

CÁC NHÀ THỐNG TRI TRUNG QUỐC KHÔNG NHẤT TRÍ ĐƯỢC VỚI NHAU VỀ KẾ HOẠCH NĂM NĂM

Lầm-sao, các ông điều khiển một nền kinh tế kế hoạch nếu các ông không thống nhất về một kế hoạch? TQ đang học hỏi nhanh. Các nhà lãnh đạo TQ bị chiếu tướng bằng chính sách kinh tế. Các nhà cải cách ở Bắc kinh và các tỉnh đang đòi lập lại cam kết chính sách tự do hóa. Những kẻ bảo thủ theo đường lối cứng rắn thì cố sống cố chết chống lại việc tự do hóa nền kinh tế hơn nữa. Kết quả là các nhà lãnh đạo TQ thấy mình bất lực không thực hiện nổi một trọng nhiệm nghị lễ, cơ truyền nhất của CNXH: lập kế hoạch 5 năm sắp tới. Hồi tháng 9, những người đứng đầu các tỉnh nổi loạn chưa từng thấy chống lại bản dự thảo. Từ đó đến nay, cuộc tranh luận về việc lãnh đạo nền kinh tế TQ trong tương lai, trọng cử như những cuộc cãi cọ công khai, cá ở cấp chính phủ. Bị báo động về tình trạng đám "chân tại chỗ" nói trên, tờ "Nhân dân nhật báo" mới đây đã cảnh cáo: "thời gian thì gấp rút và nhiệm vụ của chúng ta thì nặng nề".

Từ buổi Đảng Tiểu Bình ra lệnh dân áp trên quảng trường Thiên An Môn 17 tháng trước đây, các nhà lãnh đạo TQ cao tuổi có vẻ quan tâm đến kiểm soát và ổn định chính trị hơn là thúc đẩy nền kinh tế phát triển. Cách đây hai năm, chính phủ TQ đã thông qua và áp dụng một kế hoạch hạ thấp và đã thành công trong việc giảm tỷ lệ lạm phát từ 18% xuống còn 2,3%. Nhưng sự hẫng hụt này cũng đem lại nỗi khổ khăn mới dưới dạng như đồng của các nhà máy và sự thất nghiệp hàng loạt. Các nhà lãnh đạo chính thống ở Bắc kinh đã gặp khủng hoảng khi rót 38 tỷ \$ vào các ngành công nghiệp quốc doanh. Người ta ước đoán rằng hậu quả của nó là việc thâm hụt ngân sách trên 15 tỷ \$, lớn nhất kể từ 1949 lại đây. Phần lớn các xí nghiệp vẫn đang thua lỗ. Liu Guoguang, một nhà kinh tế cao cấp của chính phủ TQ, công nhận rằng "chúng tôi đã thả nổi nhiều khoản cho vay đối với các xí nghiệp, nhưng sản phẩm của họ không bán được. Chúng tôi phải giải quyết vấn đề này."

Thay vì tranh luận xem phải làm gì với các ngành công nghiệp cốt lõi của TQ, những kẻ bảo thủ ở Bắc kinh lại viện dẫn sự thâm hụt ngân sách như là một lý do đòi kiểm soát tài chính tập trung hơn nữa đối với các tỉnh TQ. Điều này đã biến sự hục hặc lâu nay giữa những người lãnh đạo Bắc kinh với các tỉnh thành một cuộc chiến đấu công khai. Trong suốt thời kỳ cải cách hồi

những năm 80, khi Triệu Tử Dương còn là thủ tướng TQ, Bắc kinh đã bỏ dần kiểm soát đối với người dân và nguyên liệu tới các tỉnh. Ông lại bị cách chức sau vụ thám sát, tại Thiên An Môn, mặc dù đi sản của ông còn sống sót: những vùng ven biển thành đạt trong kinh tế từ Quảng - Đông tới Triết-giang bây giờ nộp tới Bắc kinh những phần nhỏ hơn bao giờ hết từ thu nhập của họ.

Các nhà lập kế hoạch trung ương TQ có lẽ sẽ không đảo ngược xu hướng đó. Khi họ công bố kế hoạch 5 năm vào tháng 9, kêu gọi lập kế hoạch tập trung hơn nữa và các tỉnh đóng góp nhiều hơn nữa cho Bắc kinh, tỉnh trưởng Quảng-Đông, thị trưởng tp Thường-hải và một số nhà lãnh đạo địa phương khác đã chống lại. Họ kháng-kháng nói rằng trong khi mà họ sẵn lòng trả thuế cao hơn cho Bắc kinh thì họ sẽ không phục tùng kiểu lập kế hoạch từ trung ương.

Tiếp theo mậu thuận hồi tháng 9 là những cuộc trao đổi ý kiến "gay gắt" trong những phiên họp được tổ chức từ đó đến nay. Kết quả là các nhà lập kế hoạch TW ở Bắc-kinh đã cảm thấy buộc phải rút bỏ ít nhất một vài phần của bản dự thảo kế hoạch 5 năm và phải xét lại vài điểm cấp bản. Một tập san khoa học xã hội xuất bản ở tỉnh Quảng Đông đã phản xét: "Tất cả các phái đang cố áp đặt quan điểm của mình". Và kẻ bảo thủ đang cố bám con đường cũ phụng các phương cách cũ đã thu được những thắng lợi nhất định. Các quan chức Bắc-kinh đã cho biết rằng cơ sở nhất trí về một vài điểm tiên bộ trong 'kế hoạch 5 năm', kể cả cải cách giá và kế hoạch an ninh xã hội. Chính phủ TQ mới đây phá giá đồng 'nhân dân tệ' 9,57%, đó là một nước cờ mà các nhà kinh tế lo ngại rằng nó có thể châm ngòi lạm phát, nhưng ít nhất thì nó cũng làm thu hẹp khoảng chênh lệch giữa tỷ giá hối đoái chính thức và không chính thức của Trung-Quốc.

Trước đây người ta nghĩ rằng kế hoạch 5 năm sẽ được thỏa thuận vào cuối tháng 11, nhưng các nguồn tin từ Bắc-kinh bây giờ nói rằng kế hoạch này sẽ phải chờ đến tháng 1.91. Thậm chí khi đó cơ khi ban lãnh đạo sẽ chỉ nhất trí rằng họ bắt buộc đồng quan điểm, và làm ra "kế hoạch bại liệt" - như một nhà kinh tế phương Tây gọi. Người ta không trọng thờ tiên bộ gì trong những vấn đề then chốt, ví dụ như cải cách thuế. Có vẻ như không ai biết người ta sẽ làm gì với những vấn đề thuộc về cơ cấu ví dụ như những ngành công nghiệp không có hiệu quả. Các nhà kinh tế qua quyết rằng nếu cứ giữ các ngành công nghiệp quốc doanh thì sẽ có lạm phát trên 10%, đó lại chính là căn bệnh mà chính phủ TQ đang lao vào cứu chữa. Theo quan điểm của Kenneth Lieberthal, một chuyên gia về TQ tại trường ĐH Michigan, thì "một chính sách bảo thủ và nhút nhát đang làm những vấp vấp mải mải dậm chân tại chỗ và ngày càng lớn dần lên."

Khẩu hiệu lớn nhất ở TQ ngày nay là: "Ổn định chính trị là hàng đầu". Nhưng trong chuyện đi vửa qua tới vùng công nghiệp Đông bắc TQ, tổng bí thư ĐCS TQ Giang Trạch Dân nói: "Khó mà giữ được ổn định chính trị nếu chúng ta không thúc đẩy được sự phát triển kinh tế." Đối với những ông lão tộc trưởng cao tuổi của TQ thì đó là một điểm đáng ghi nhớ. □

"CD tạm dịch"

(Xem từ trang 24)

Dang Cộng sản Việt Nam không bao giờ dãn
nằm thẳng sự thật và nói lên sự thật. Vẫn muốn
gây lòng tin giả tạo trong nhân dân, giương
may tuyên truyền không ngưng nếu gạc thanh
tích và tỏ vẻ tượng lai. Nhưng "tán" bị kích
lạc quan" (theo lời Nguyễn Khắc Viện) do Dang
dãn dãn sẽ không thể tiếp diễn mãi được,
vì sẽ chẳng còn ai đủ sức mà lạc quan với Dang
nữa. Đại hội VII của Dang đã để ra "Ba chương
trình kinh tế lớn" mà kết quả lại toàn là
những quai đi, khủng hoảng và hội thêm máu sặc,
nền kinh tế quốc doanh bị phá sản, thêm nhiều
vụ lừa lọc, tham ô,... Đại hội VII chưa kịp để
ra một Cương lĩnh của Dang và Chiến lược kinh
tế - Xã hội đến năm 2000, thì đã bị ông Thanh
Tín - Phó Tổng biên tập báo Nhân Dân chỉ trích
kêu gọi "nên thử một thời gian" vì cũng theo
ông Thanh Tín: "cần tập trung trước hết vào
những công việc lớn trước mắt - vai ba năm hoặc
năm năm tới - nhằm đưa đất nước thoát khỏi
khủng hoảng, đạt được thể ổn định để bước vào
thời kỳ phát triển. Sau đó mới nên và mới có
thể tính chuyện lâu dài được."

Không chỉ Dang CS phạm sai lầm trong việc
đánh giá hiện thực mà một số đảng phái ở phe
Quốc gia cũng vậy. Thời điểm này mà vẫn giữ
khẩu hiệu kiểu: vung tin vào tiền - đồ của dân
tộc, đánh đổ thực dân Nga và bè lũ Cộng
sản bán nước thì chẳng còn mấy ai muốn tin,
Nếu cho rằng 2 triệu đảng viên Cộng sản "mù
hoa" đang đối đầu với 63 triệu đồng bào thì
cũng không phải là đánh giá mình hẳn.

Quá khứ, hiện tại và tương lai nằm trong "chảy
logic của lịch sử. Nếu không cùng nhìn về
một tương lai chung để rút kinh nghiệm từ
qua khứ và giải tạo triệt để hiện thực thì
tương lai của dân tộc Việt sẽ thực là vô
vọng.

Kỳ sau đăng tiếp:

- Cơ hội mới với đủ ba điều kiện kết thành của Thiên thời, Địa lợi, Nhân hòa và sẽ ra sao nếu Dang CS bảo vệ Độc quyền đến cùng.
- Bất bạo động - con đường ngắn nhất tới đa nguyên dân chủ
- Vai trò người đảng viên cộng sản
- Trên đất Đông Âu, trăm hoa ơi hãy nở

+ + +

Những đánh giá, nhận định của tôi còn
nơi sót, đội khi là hồ đồ, mong các bậc cha chú
chỉ dạy bảo và các bạn góp ý.

CHUYỆN VUI

- Jozo, cuộc sống có lẽ là tuyệt vời nếu
mà cả 365 ngày trong năm chúng ta không phải
đi làm.

- Cậu diên à? Thế cứ 4 năm mình lại phải
đi làm một ngày.

Một bà nói chuyện với một bà hàng xóm:

- Bà biết không, có tú lạnh tiện lắm. Trứng
bơ, sữa, thịt, hoa quả chẳng cái gì bị hỏng cả.

- Nhà tôi không có tú lạnh cũng chẳng cái gì
hư cả.

- Thế nhà bà có cái gì?

- 6 đứa con.

Người sưu tầm: Thành Huy (Bratislava)

CHÂU Á: ĐI TÌM MỘT HỒNG CÔNG TƯƠNG LAI.

(Tiếp theo kỳ trước)

Theo Newsweek 24.9.1990

BANGKOK

Cả ánh sáng ban đêm lẫn những cơ hội kinh
doanh đều rộng mở không phụ thuộc lệ, và
hạ tầng cơ sở thì vẫn giữ nguyên là của
thế giới thứ ba. Công việc đơn giản một
cách cẩn thận có thể sẽ làm cho thành phố
sáng sủa hơn.

Thành phố với sự chờ mong đang dâng cao

Đầu năm nay nhà băng trung ương Thailand đã
đánh tin cho ngài bộ trưởng tài chính đầy quyền
lực kêu gọi biến Bangkok trở thành "trung tâm
tài chính rộng lớn" của khu vực. Sự mong muốn
đó là một điều đáng ngạc nhiên cho bất cứ ông
chủ nhà băng hay người môi giới ngoại quốc nào.
Một chủ nhà băng Anh tuyên bố: "Đầu ý nghĩ
thường mai của các anh được ngồi trong loại xe
tuk-tuk (kiểu xe taxi bụi trần thông dụng ở
Thailand), ngồi khói xăng khi tắc nghẽn giao
thông và muốn mất việc thì chẳng bao giờ các
anh làm được cái gì cả."

Sự hấp dẫn của Bangkok như một thành phố
trên sông hiếm lạ với cuộc sống ban đêm sôi
động và những cơ hội đầu tư to lớn cho những
kẻ làm tiền và hiểu thẳng đã dẫn đến biến mất.
Thủ đô Thailand đang trở nên đắt đỏ hơn, chất
chối hơn và cũng bán thiu hơn. Mặc dù khả năng
tiềm tàng của nó như một khoáng trời an toàn
có thể cho những doanh vụ phẩy tá Hồng công
xướng là không thể chối cãi - người Hoa đã và
lâu chiếm đa số tầng tầng lớp lớp thương mại ở
đây -, các nhà lãnh đạo Thailand cần đến sự
tuyệt vọng giành lại sự kiểm soát các vấn đề
trong thành phố trong vòng 5 năm tới. Điều nguy
hiểm là nếu họ không làm được điều đó thì Bang-
kok sẽ không trở thành một Hồng công mới mà là
một Đài Bắc trong tương lai.

Sự lớn mạnh của Bangkok gần đây đã tạo nên
những viễn cảnh mà nó đáng ra không thể có.
Một vài viên chức quyền thế địa phương đã bị
qua để nghĩ "trung tâm tài chính" của nó
trung ương như là một "hàng động" của Hồng
công đánh giá Bangkok, không giống như Hồng công
hay Singapore, sẽ vẫn là thành phố của thế giới
thứ ba - mặc dù nó phát triển nhanh hơn bất cứ
thành phố nào khác. Nhưng dịch vụ công khai
đi lại từ nơi này đến nơi khác thành phố
trong khoảng thời gian chấp nhận được, điện
thoại dễ dàng, chuyển thông tin máy tính trên
các tuyến điện thoại... vẫn còn khó khăn trong
thời gian tới. Choedechu Sophonpanich, chủ tịch
và là giám đốc quản lí của Bangkok First Inves-
tment & Trust Ltd. nói: "Tôi không dám chắc
rằng lời đánh giá "trở thành một Hồng công mới"
là thực tế; cho dù có điều gì tốt tệ nhất xảy
ra ở Hồng công. Và cũng không có nhiều người ở
đây dám đánh cuộc vào điều đó."

Nhưng không phải tất cả đều đồng ý là "lời
nói gió bay". "Điều đó phụ thuộc vào thời gian
mà các anh cho chúng tôi", Krikkiat Phipatsari-
tham, hiệu trưởng trường Tổng hợp Thammasat ở
Bangkok, một cơ vấn có uy tín của chính phủ,
nói, "Nếu chỉ là 1 hay 2 năm thì các anh hãy
quên điều đó đi, nhưng nếu các anh cho chúng
tôi 10 năm thì đó sẽ là một câu chuyện khác
hẳn". Nếu chẳng hạn trong 10 năm đó, chính phủ

của thủ tướng Chatialal Choonhavan cứ tiếp tục giữ lời của mình với những cái sách đã đưa ra thì niềm lạc quan của Phipatseritham là có cơ sở.

Dưới sự lãnh đạo của ngài thống đốc mới, nhà băng trung ương Thailand mới đây đã thực hiện một loạt các biện pháp nhằm giải phóng tài chính. Ví dụ như việc bảo vệ, ngăn chặn sự thâm hụt của nhà băng là không điều khiển được và việc kiểm tra sự chuyên đổi hối đoái cho thị trường cũng bị mất đi một cách rõ ràng. Giờ đây Robert Broadfoot, chủ tịch Political and Risk Consultancy Ltd. của Hồng công nói: "Chắc chắn là các nhà đầu tư nước ngoài sẽ có cơ hội gửi các khoản lợi nhuận trong chuyên đổi hối đoái ra khỏi đất nước một cách dễ dàng."

Sự ngắt đoạn trong cung cấp dầu lửa từ Trung Đông như một tai họa kinh tế nổ ra đã đẩy nhanh thêm cơn sốt dầu từ nước ngoài vốn đã diễn ra cuồng chủ yếu do người Nhật gây ra. Tiền của nước ngoài đã góp phần lớn vào tốc độ phát triển nhanh nhưng đồng thời cũng làm hẹp con đường của các nạn đói mà Bangkok đưa ra dự đoán. Giá trị thực của giá cả, trong nội địa cũng như bên ngoài đang tăng lên trong hai năm vừa qua với mức độ không thể chịu đựng nổi. "Nếu Băng kôc không trở nên rõ hơn so với Hồng công, Đài bắc hay Singapore - những đối thủ thương mại chính của mình - thì nó sẽ đánh mất rất nhiều tính hấp dẫn", một chủ nhà băng Hồng công nói.

Cũng nhà tài chính đó còn muốn biết là chính phủ, nổi tiếng vì sự tham nhũng, có thể đóng góp thiết thực vào việc giải quyết các vấn đề hạ tầng cơ sở một cách nhanh chóng hay không. Nếu nó làm được thì Bangkok có thể sẽ trở thành một đầu thu. Nếu không thì nó sẽ là một địa điểm đẹp để thăm viếng chứ có lẽ anh sẽ không muốn sống ở đó, nhất là khi anh từ Hồng công tới.

ĐÀI BẮC

Một đoạn tuổi đẹp trong những cuốn phim dài. Hầu như tất cả mọi người đều tham gia vào thị trường chứng khoán và tiền Đài bắc bắt đầu thâm nhập sâu vào trong lục địa. Nhưng giá cả vẫn đứng ở mức tối tệ như vậy chăng?

Con vịt con xấu xí ở Đông Á

Hãy thử đoán việc một công nhân thừa? Nếu anh hỏi một ông chủ nhà băng châu Á xem làm việc đó cách nào là nhanh nhất thì câu trả lời có thể sẽ là: "Hãy nói với anh ta là anh ta bị chuyên đến Đài bắc thì lập tức anh ta sẽ chạy mất." Có lẽ chỉ ngoài Bắc kinh thì phiếu quan chức đã khen Đài bắc như nơi hấp dẫn cuối cùng trong số các thủ đô lớn ở châu Á. Trong mọi vấn đề mà Bangkok đang mắc phải với giao thông, nhiệm vụ mới trước, cảm giác mất sự kiểm soát trong mọi việc thì Đài bắc còn ở tình trạng tồi tệ hơn nhiều.

Hãy quên đi rằng thị trường thủ đô rất dễ trượt xuống vực xoáy giống như khi nó đã lao vào đó khi một nhà băng chìm gai quản thị trường bị hút sạch kho tiền vì những khoản rút tiền khẩn cấp. Cũng nên quên rằng Đài loan vẫn chưa phải là một nước - thị trường lớn như là một nước xuất khẩu, và rằng chỉ tuần vừa rồi bộ trưởng tài chính mới lần đầu tiên công nhận là việc cho phép các cơ quan nước ngoài thâm nhập vào thị trường chứng khoán của mình không phải là một ý kiến tồi. Đài bắc, một thương gia hoạt động khắp châu Á nói, đơn giản là đầy bụi bặm, nóng nực, chật chội, đất đỏ và - không có vẻ gì là tốt đẹp trong lời đánh giá này - khá xấu xí. Một nhà phân tích thị trường chứng khoán làm việc cho một nhà băng Mỹ công nhận: "Y kiến cho rằng người Hoa ở Hồng công muốn chạy đến đây khi ánh sáng trên mặt đất Hồng công tắt ngấm không có tính hấp dẫn, giết gân cho lắm. Anh có thể đến đây kiểm tiền và thậm chí anh có thể cảm thấy sung sướng, hạnh phúc những chúng ta phải nói rằng còn khỏi nơi đẹp để và thích hợp hơn."

Mặt khác Đài bắc luôn chiến thắng khi những người khác nghĩ rằng nó sẽ thất bại và điều đó đúng trong mọi trường hợp. Nhà phân tích Hồng công Broadfoot nói: "Người Đài loan giữ đây đang nói một cách mơ mộng về cái ngày họ sẽ giành lấy vai trò của Hồng công như của mở vào TQ và như một trung tâm tiền tệ trong khu vực". Cuối cùng trong mắt mọi người Đài loan dường như có đủ mọi điều kiện cho công việc đó: nó có một môi trường tư bản đầy hưng phấn và lý kỳ (hầu như tất cả mọi người ở đây đều tham gia thị trường chứng khoán cũng như ở Hồng công người ta đánh cá ngựa và chơi số-số); đây có một phong trào dân chủ non trẻ khiến cho một vài nhà phân tích tin tưởng rằng một hệ thống chính trị đa nguyên hơn sẽ xuất hiện, vài nhà phân tích khác thậm chí còn nhận thấy những dấu hiệu đầu tiên trong việc dần dần thân thiện với Bắc kinh và tiền Đài loan thâm nhập ngày càng sâu vào trong lục địa; cuối cùng chính phủ bây giờ cởi mở hơn nhiều so với trước đây đối với những hoạt động khép kín của thị trường trong nước và mở nhiều cửa hơn cho các nhà đầu tư và xuất khẩu nước ngoài.

Những viên cánh về Đài loan như một trong số mẫu hình kinh tế châu Á vọt lên trên đường công phát triển thường là mà hiện thời vẫn thịnh hành ở phương Tây đang dần bị lỗi thời ở châu Á. "Đài loan đã tự định giá mình trên thị trường chưa? Kỳ quan kinh tế này có chỉ là tia chớp trong lòng chảo hay không? Quân đội có xuất hiện trên đường phố Đài bắc trong mùa hè này hay không?". Đó là 3 câu hỏi lớn trong bản phân tích tình hình chính trị xuất bản mùa hè năm nay. Nó bắt đầu bằng: "Đài loan đang bước vào thời kỳ bất ổn định kéo dài với những khó khăn về kinh tế". Nguyên nhân của sự bi quan thì rất nhiều. Bước tiến dân chủ nhất thời đã bị cản đi do các đảng phái mới xuất hiện tan vỡ như bong bóng xà phòng khi các chính sách chính trị cũng rạn vỡ trở lại. Trong khi đó, sự phát triển không bị ràng buộc đã biến Đài bắc thành thành phố đắt thứ hai ở châu Á, chỉ đứng sau Tokyo. Giá sức lao động vọt lên cùng với lạm phát, làm nhụt đi mũi nhọn cạnh tranh của nền kinh tế. Tỷ lệ tội phạm hình sự tăng lên và con số chuyên gia Đài bắc muốn chạy ra nước ngoài ngày càng lên cao. Kết quả là làm chậm lại rõ rệt tốc độ phát triển và các nhà đầu tư trong lẫn ngoài Đài bắc đã phải chú ý đến điều đó. Các cơ quan Đài loan tiếp tục giảm số tiền đầu tư ra nước ngoài để dồn vào các cơ hội đầu tư trong nước khi các nguồn tiền từ ngoài tắt xuống. Trong 8 tháng đầu năm nay đầu tư nước ngoài giảm 53% so với cùng kỳ năm ngoái, dựa theo thống kê của chính phủ công bố vào tuần trước.

Mặc dù Đài bắc rõ ràng là nằm vào vị trí thuận lợi tuyệt vời cho việc duy trì thị trường và tài chính ở Đông Á hơn là Singapore hay là Bangkok những động lực của nó đang nằm trong một sự đảo điên sai lầm. Và nhà một chủ nhà băng Mỹ ở Hồng công đã khẳng định là trong một thời gian trước khi cơ sự đảo ngược và có thể cả sau khi điều đó đã xảy ra thì "thành phố vẫn luôn luôn xấu xí". Thật là tấn nhân những đó là sự thực.

KUALA LUMPUR, JAKARTA, MANILA

Những kẻ ham muốn ở những nơi này cũng có những trả tiền cho họ cũng là một vấn đề. Và khi lòng tự trọng dân tộc của họ là đáng khâm phục thì điều đó là vô tưởng và điên rồ.

Và sau đây, ba con ngựa xám

Đối với những người dân Hồng công, những người không thể chịu đựng nổi ý nghĩ bị nhậm chán ở Singapore, bắt hạnh ở Đài bắc hay nỗi khủng hoảng giao thông ở Bangkok thì ở đây còn có những khả năng khác thậm chí còn khó tin hơn. Nơi hứa hẹn nhất theo mặt vật lý lẽ là Kuala Lumpur. Kinh tế Malaysia bùng nổ như một thế giới sản xuất mới với lợi thế sức lao động rẻ

hơn nhiều so với Nam Triều tiên hay Đài loan. Năm ngoài chính phủ đã định ra những tài khoản cần thiết để vực hạ tầng cơ sở của đất nước dậy. Hệ thống thông tin nhà nước thậm chí bây giờ đang chuyển dần vào tay tư nhân. Nếu thành phố tránh bị phá vỡ bởi sự phát triển mà có lẽ đã được đảm bảo chắc chắn thì bộ máy hành chính của thủ tướng Mahathir Mohamed sẽ làm được những việc mà những đối thủ của nó ở Đài bắc và Bangkok không làm được.

Đối với những năng tài chính quen với môi trường được điều khiển theo kiểu Hồng công thì Kuala Lumpur ít hấp dẫn hơn. Năm ngoài chính phủ Malaysia đã thông qua một luật nhà băng mới qui định bộ tài chính có quyền kiểm soát lớn hơn đối với các nhà băng nước ngoài. Theo Political and Risk Consultancy Ltd. thì một điểm trong điều luật - Bắt buộc các nhà băng ngoại quốc liên kết với địa phương và như vậy làm cho chúng bị lệ thuộc nhiều hơn vào sự điều khiển của địa phương - đã làm nguội lạnh rất nhiều sự quan tâm đến Kuala Lumpur. Một viên chức nhà băng Hồng công đã tuyên án thẳng thừng: "Kuala Lumpur sẽ chẳng bao giờ trở thành ở trực tài chính trong khu vực".

Jakarta cũng có ham muốn của mình lái lần sống mới mọc các nguồn đầu tư nước ngoài, chủ yếu lại là từ Nhật, hướng tới Indonesia. Gần một tá nhà băng ngoại quốc đang bắt đầu hoạt động, trong khi các nhà băng khác liên kết với các cơ quan địa phương trong các trò mạo hiểm chung. Nhưng hệ thống nhà băng vẫn còn kém hiệu quả, một phần do khó tìm được những nhân công lành nghề. Hơn nữa, các nhà phân tích lo ngại rằng một sự bất ổn định là không thể tránh khỏi vì có quá nhiều nơi ham muốn tranh giành thị trường Jakarta. Thị trường thủ đô bị đầu cơ một cách đáng sợ, đất nước vẫn ngập đầy các vụ tham nhũng. Jakarta cũng vẫn chưa tỏ ra có thiện chí trong việc buôn bán với TQ kể từ khi hai nước mới nối lại quan hệ ngoại giao sau hai thập kỷ nguội lạnh. Một điều có thể nói chắc được là Jakarta nhất định sẽ không trở thành một Hồng công mới.

Cũng tương tự vậy đối với Manila, ngược lại với những ủng hộ viên điên cuồng cho bà tổng thống Corazon Aquino, người đã thời phồng tiếm năng của thành phố nhằm đẩy lĩnh vực buôn bán của nó lên. Đó là một ý nghĩ lạc quan đầy mâu thuẫn đối với một nơi mà những trận mưa mỗi đầu đã gây ngập lụt lớn trên đường phố thủ đô bởi vì các thùng rác không được dọn trong nhiều tuần đã làm tắc nghẽn hệ thống cống rãnh. Một thương gia nước ngoài nói, Manila là nơi mà các trùm tư bản ít hấp dẫn hơn là việc tính toán xem làm thế nào tránh bị lĩnh của NPA bắt cóc. Hơn nữa, sân khấu chính trị ở đây còn mất ổn định hơn nhiều so với ở Hồng công. Chiến địa chính trong lần đảo chính cuối cùng lại chính là khu trung tâm buôn bán của thủ đô.

Chắc chắn rằng ý nghĩ này sẽ trở thành một Hồng công tương lai là không tưởng. Đến năm 1997, có thể những kẻ to mồm nhất sẽ đứng khi nói rằng tất cả mọi cuộc cãi vã làm sao để các quan chức có thể cứu được những món tiền của mình đều là vô ích vì Hồng công sẽ vẫn luôn hấp dẫn như trước đây. "Người TQ ở Bắc kinh không phải là cầm điếu cày", đó là lời điệp khúc được nghe thấy ngày này qua ngày khác ở Hồng công, "Họ cũng biết rằng họ sẽ phải chạy quanh nơi này một cách điên cuồng".

Những người có thể lực phát đạt, phần lớn sinh trưởng ở Hồng công thì chẳng bao giờ thực hiện đúng theo lời mình nói. Và người lại với hiệp ước 50 năm của Bắc kinh và Luân đôn, vẫn đã giờ đây là ở chỗ người ta sẽ phải đề nghị như thế nào. Lịch sử đã có một loạt những thành phố cực lớn - vào thế kỷ thứ 14 là Genoa hay Venice, thế kỷ 20 là Beirut chỉ là những thí dụ ít ỏi - mà lúc đầu cũng tưởng rằng không thể thay thế đối chủ được. Ngày nay Hồng công tưởng chừng như không thể thay đổi được nhưng khó có thể thấy trước được sự suy sụp của nó sẽ lật ngược lại như thế nào. Và mọi việc đối với Singapore sẽ không diễn ra hoàn toàn tương tự. □

BẢN KIẾN NGHỊ CỦA MỘT CÔNG DÂN

TÌU SỬ TÁC GIẢ:

Bùi Tín

Bút danh: Thành Tín

- Sinh tại Hà nội năm 1927.
- Gia nhập Quân đội nhân dân Việt Nam tháng 9 năm 1945. Giải ngũ năm 1982 với quân hàm đại tá.
- Đảng viên Đảng công sản Việt Nam từ tháng ba năm 1946.
- Trong cuộc kháng chiến lần thứ nhất chiến đấu tại Trung bộ sau đó tại Bắc bộ ở Điện biên phủ (1954).
- Tham gia cuộc tổng tiến công năm 1975 (tiếp nhận sứ đầu hàng của tướng Dương Văn Minh (tức Minh lớn) ngày 30 tháng Tư như sĩ quan có cấp bậc cao nhất - đại tá - trong đoàn xe tăng vào chiếm dinh tổng thống tại Sài gòn).
- 1972 - 1981: Phó tổng biên tập báo Quân Đội Nhân Dân.
- 1973: Thành viên và người phát ngôn của phái đoàn Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa tại Ủy ban quân sự bốn bên tại Sài gòn.
- Từ năm 1982: Biên tập viên báo Nhân Dân và từ năm 1986 là Phó tổng biên tập báo này.

Tôi là một đảng viên công sản từ tháng 3 năm 1946. Tôi được cử sang Pháp công tác. Bị bệnh trở lại, tôi xin ở lại một thời gian để chữa bệnh.

Toàn đảng đang chuẩn bị khẩn trương cho đại hội 7. Tôi đã được đọc các bản dự thảo Cương lĩnh của đảng và Chiến lược kinh tế - xã hội đến năm 2000.

Tôi viết bản kiến nghị này sau một thời gian nghiên cứu và suy nghĩ, mong được đồng bào ca nước xem xét và các cuộc họp tư cơ sở của đảng quan tâm.

1. Hai bản dự thảo Cương lĩnh và Chiến lược... đã được chuẩn bị tập thể khá công phu, được viết đi viết lại nhiều lần.

Tình hình của đất nước chứa ra khỏi cuộc khủng hoảng toàn diện nghiêm trọng; thời gian gần đây nhiều mặt còn xấu thêm, làm cho cuộc sống của nhân dân thêm gay gắt.

Do đó tôi thấy việc thảo luận hoàn chỉnh 2 văn kiện trên nên để thu lại một thời gian; (nhân mạnh của Thành Tín) dân tập trung trước hết vào những công việc lớn trước mắt - vài ba năm hoặc 5 năm tới - nhằm đưa đất nước thoát ra khỏi khủng hoảng, đạt được thế ổn định để bước vào thời kỳ phát triển. Sau đó mới nên và mới có thể tính những chuyện lâu dài khác được.

2. Trước tình thế khủng hoảng ngày thêm gay gắt này, Đảng đứng trước một thử thách lớn, cần tỏ rõ bản lĩnh lãnh đạo của mình, can đảm và tinh táo nhìn rõ sự thật, tính đến mọi khả năng, lựa chọn để quyết định một phương án tối ưu, giải quyết có hiệu quả các cuộc khủng hoảng, khôi phục lại niềm tin của nhân dân. Công việc chuẩn bị cho Đại hội 7 và Đại hội 7 là một thử thách về khả năng lãnh đạo của Đảng. Yêu cầu mọi đảng viên mang hết tinh thần trách nhiệm, tâm huyết và trình độ hiểu biết của mình để tìm ra lối thoát cho đất nước. Mọi kiến nghị cần được quan tâm đầy đủ, xem xét để lựa chọn. Theo tôi các nghị quyết của Đại hội phải là những quyết định có hiệu quả để đưa đất nước ra khỏi các cuộc khủng hoảng đã kéo dài.

3. Công cuộc đổi mới đã đạt được một số kết quả trong gần 4 năm qua, nhưng những kết quả ấy còn chưa đủ, còn xa mới đạt yêu cầu của tình thế. Cần có những đổi mới kiên quyết và mạnh mẽ hơn nữa mới giải quyết được các cuộc khủng hoảng.

4. Hai nhiệm vụ chiến lược được xác định trước đây là xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ tổ quốc xã hội chủ nghĩa. Đến nay, tình hình đã thay đổi, nên xác định một nhiệm vụ chiến lược bao trùm là: xây dựng lại và phát triển đất nước về mọi mặt sau chiến tranh.

Mục tiêu cao nhất cần được xác định là: nhân dân lao động có công ăn việc làm, có mức sống đủ sống, có mọi quyền tự do trong trật tự và pháp luật, được tôn trọng về nhân phẩm, có công bằng xã hội, đoàn kết thương yêu nhau, tập trung sức lực xây dựng lại đất nước sau chiến tranh, đi đến phồn vinh và hạnh phúc cho đất nước và mọi người.

5. Động lực để thực hiện nhiệm vụ chiến lược bao trùm trên đây là lòng yêu nước của toàn dân, là tinh thần chung lòng chung sức của đồng bào cả nước và người Việt Nam ở nước ngoài, là nghị lực và trí tuệ của mọi thế hệ già trẻ, gái trai thuộc mọi dân tộc, tôn giáo vượt qua mọi khó khăn trước mắt, kiên quyết khắc phục nghèo nàn và lạc hậu để đưa đất nước vào thời kỳ phát triển.

Mỗi công dân Việt Nam trước kia đều đau nỗi đau mất nước để giành lại tự do và độc lập, nay đều canh cánh nỗi đau trước cảnh nghèo nàn và lạc hậu giữa thế giới đang phát triển nhanh để tự do mang hết nghị lực và trí thông minh kết hợp sức mạnh của dân tộc với những điều kiện thuận lợi của thế giới tìm ra con đường chiến thắng nghèo nàn và lạc hậu, phát triển toàn diện.

6. Trước đây chúng ta từng chọn con đường xây dựng chủ nghĩa xã hội trong những điều kiện nhất định của tình hình thế giới là một điều dễ hiểu và cần thiết. Chủ nghĩa xã hội ở nhiều nước và bước đầu được xây dựng ở nước ta đã có một số thành tựu, tạo nên sức mạnh trong chiến tranh giải phóng và bảo vệ tổ quốc. Mặt khác chủ nghĩa xã hội hiện thực ở một số nước và ở nước ta đã bộc lộ nhiều thiếu sót, nhược điểm và sai lầm làm cho những quy luật xác định của chủ nghĩa xã hội không phát huy được tác dụng, các nước này đều lâm vào khủng hoảng toàn diện và nghiêm trọng cả về lý luận và thực tiễn. Việc nghiên cứu lại mục tiêu, nội dung, quy luật, biện pháp và bước đi của chủ nghĩa xã hội đang được đặt ra. Tình hình là không thể làm

như cũ được nữa và làm như thế nào còn cần phải có thời gian để nghiên cứu cần thận.

Do đó, phụ định sách trơn chủ nghĩa xã hội, lờ mờ và bác bỏ nó là sai lầm, cũng như việc thực hiện chủ nghĩa xã hội như trước đây, dù với ít nhiều đổi mới, cũng là vội vàng và có hại.

7. Chủ nghĩa xã hội chúng ta đã phạm những sai lầm: chủ quan, duy ý chí, nôn nóng và vội vã cho nên đã vấp ngã. Muốn đi nhanh, hóa ra đi chậm và lâm vào khủng hoảng. Cần bình tĩnh và tỉnh táo. Cũng như trong đời sống hằng ngày khi đi đường có lúc cần biết lùi lại hoặc đi vòng để tìm con đường hợp lý ngắn nhất đạt đến đích. Biết lùi khi cần để tiến lên là sáng suốt, không có gì phải hổ thẹn.

Trên tinh thần đó, lúc này, nên xây dựng chế độ dân chủ thật sự có tính chất nhân dân với định hướng (hoặc sự lựa chọn) xã hội chủ nghĩa (mà nội dung còn phải ra công tìm tòi và nghiên cứu tham khảo) là hợp lý hơn cả. Tên nước cũng nên trở lại là Nước Việt Nam dân chủ cộng hòa. Tên đảng nên trở lại với tên gọi Đảng lao động Việt Nam. Đây không phải là sự phủ định đối với chủ nghĩa xã hội mà là sự xác định theo thực tại một cách hợp lý và đúng đắn. Chúng ta không từ bỏ lý tưởng của chủ nghĩa xã hội, đồng thời nhận rõ rằng chủ nghĩa xã hội với nội hàm xuất có năng suất cao, có công bằng xã hội, có phúc lợi xã hội cho mọi công dân, ở nước ta còn phải trải qua một thời gian khá dài nữa để chuẩn bị những điều kiện cho chín.

8. Việc đoàn kết và hòa giải dân tộc cần được thực hiện trọn vẹn và sâu sắc. Trước ngày giải phóng miền Nam, chúng ta có đề ra chủ trương hòa giải và hòa hợp dân tộc nhưng chủ trương tốt đẹp này về sau đã không thực hiện được đầy đủ. Đã có những biện pháp cũng nhắc, kéo dài và không cần thiết. Người Việt Nam ở trong nước - từng ở phía bên này hoặc phía bên kia - cũng như đồng bào ta ở nước ngoài (2- triệu người) vẫn còn ít nhiều bị chia rẽ, lòng dân không yên, nhiều người bỏ nước ra đi, còn có tình trạng đối lập, hận thù do lịch sử để lại. Cần có cách nhìn mới: nhân ái và độ lượng, tập hợp và bao dung, thông cảm và tôn trọng nhau, xóa bỏ định kiến về người chiến thắng và kẻ thua trận trong chiến tranh. Mọi người Việt Nam, dù quá khứ ra sao hãy coi nhau như anh em ruột thịt tưởng thân tưởng ái, xóa bỏ hận thù cũ, nhìn tới phía trước để có kết dân tộc vượt mọi khó khăn, xây dựng Tổ quốc phát phồn vinh cho hiện tại và các thế hệ mai sau.

9. Trong đường lối đối ngoại, Việt Nam thực hiện chính sách hòa bình, hữu nghị, không liên kết và hợp tác với tất cả các nước; thực hiện đầy đủ trách nhiệm và quyền lợi của một nước thành viên Liên Hợp Quốc. Chủ trương hòa giải thật sự với những nước trước đây từng có chiến tranh với Việt Nam: Nhật Bản, Pháp, Hoa Kỳ, Trung Quốc, kiên quyết cũng nhau giải sang trang sử mới trong quan hệ các nước đó; giữ mối quan hệ thân thiện với Lào và Campuchia; tôn trọng chủ quyền của nhân dân Campuchia và quyền tự định đoạt công việc của đất nước không có sự can thiệp dưới bất cứ hình thức nào từ bên ngoài; tiếp tục cải thiện với các nước trong khu vực Đông Nam Á ủng hộ các phong trào hòa bình và tiến bộ, ủng hộ cuộc đấu tranh nhằm xóa bỏ chủ nghĩa thực dân và chủ nghĩa phân biệt chủng tộc.

10. Thực hiện những nội dung trên đây chúng ta sẽ được gì và mất gì? Sẽ được nhiều và được những điều quan trọng nhất. Đó là: khối đoàn kết toàn dân; lòng dân eo thê yên, vui với lòng tin được khôi phục; **tăng thêm nhiều bạn bè, bớt hẳn đi những thế lực đối địch**; tranh thủ được sự giúp đỡ, ủng hộ và hợp tác của thế giới; tạo thêm những điều kiện để giải quyết về cơ bản những cuộc khủng hoảng, đưa đất nước vào thời kỳ phát triển; vị trí quốc tế được nâng cao hơn.

Cái mất, nếu có chăng nữa là mất cách nhìn chủ quan, xa rời thực tế, nông vội, duy ý chí; mất các căn bệnh quan liêu, giáo điều, mất những áo tượng tuy đẹp đẻ nhưng chứa thành sự thực.

Cái được lớn nhất là cái tâm của công nhân, nông dân, trí thức, văn nghệ sĩ, người lớn tuổi và thanh niên, các chiến sỹ từng hy sinh cho độc lập thống nhất mong muốn đất nước đoàn kết chung sức đi lên trong không khí hiểu biết lẫn nhau. Quan điểm lấy dân làm gốc được thể hiện rõ rệt.

11. Thực hiện những chủ trương lớn mới mẽ cần có cách làm mới có hiệu quả. Sau Đại hội Đảng, nếu kiến nghị này được chấp nhận về cơ bản, nên triệu tập một **Hội nghị chính trị đặc biệt** bao gồm những thành phần rộng rãi trên tinh thần đoàn kết dân tộc gồm đại biểu công nhân, nông dân, trí thức, văn nghệ sĩ, các dân tộc, các tôn giáo, đại biểu bà con đang sinh sống và làm việc ở nước ngoài để thảo luận và thông qua chương trình hành động mới. Hội nghị mang tính thân cố kết dân tộc, khoan dung và độ lượng đối với những sai lầm to lớn và nghiêm trọng vừa qua, hừng khởi hướng tới phía trước, thâm nhuần lòng yêu nước thường dân và tinh thần ái truyền thống.

Một quốc hội mới cần được bầu ra trên tinh thần dân chủ, được lựa chọn bằng lá phiếu của cử tri những đại biểu thật sự có công tâm và tài năng thuộc các giới, các ngành, các địa phương.

Chính phủ xây dựng lại đất nước sẽ được lập ra sau đó bao gồm những người liêm khiết và có tài năng thật sự.

Chấn chỉnh và đề cao Mặt trận Tổ quốc Việt Nam để tổ chức Mặt trận ở mọi cấp thật sự là nơi đoàn kết, tập hợp các giới để hành động xây dựng lại đất nước. Công đoàn, Đoàn thanh niên có vai trò hệ trọng trong mặt trận. Trẻ hóa cán bộ mặt trận để Mặt trận thật sự đáp ứng yêu cầu của tình hình.

Về mặt quốc tế, cũng phối hợp với tổ chức Liên Hợp Quốc, tổ chức một cuộc Hội nghị quốc tế ở thủ đô Hà Nội với sự tham dự của Tổng thư ký Liên Hợp Quốc, đại biểu ủy ban phát triển kinh tế - xã hội châu Á và Thái Bình Dương ESCAP, UNICEF, UNESCO, FAO và các tổ chức khác của Liên Hợp Quốc, đại diện tổ chức các nước Đông Nam Á, Khối thị trường chung châu Âu CEE, Ngân hàng thế giới, Quỹ tiền tệ thế giới, đại diện các tổ chức phi chính phủ, văn hóa, tôn giáo, từ thiện..., các giới kinh doanh quốc tế quan tâm đến công cuộc xây dựng lại đất nước Việt Nam.

Tại hội nghị sẽ báo cáo tường tận những chủ trương mới, những tồn tại về mọi mặt trong chiến tranh, bàn việc phối hợp chung để giúp đỡ, tài trợ và hợp tác với Việt Nam có hiệu quả trên các mặt: đầu tư khai thác tài nguyên; phát triển công nghiệp, nông nghiệp, giao thông vận

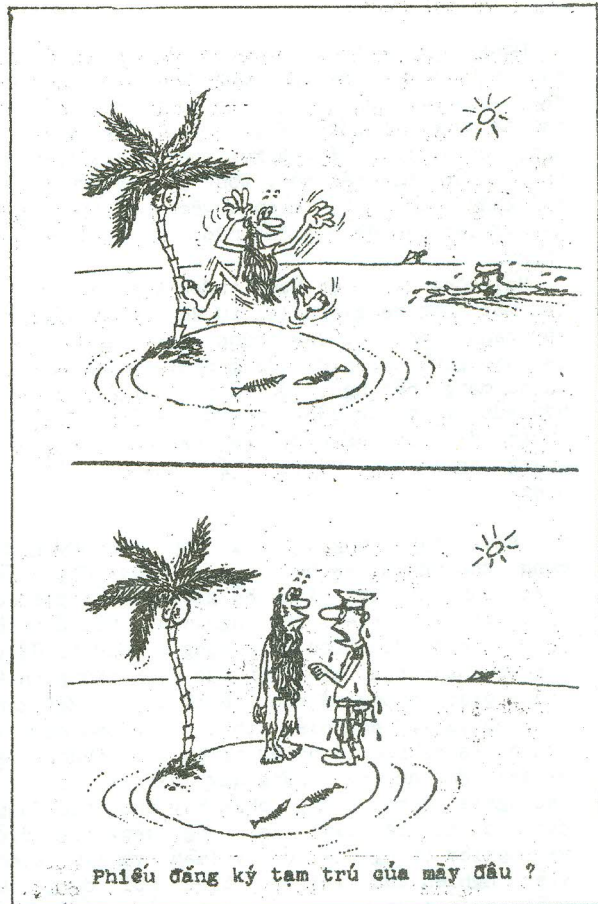
tải, ngân hàng, tín dụng, văn hóa giáo dục, công tác dân số và bảo vệ môi trường, y tế, đào tạo nhân tài tại chỗ và ở nước ngoài để tiếp thu những ý kiến mới cần thiết.

12. Hiện tình đất nước đang lâm cho mỗi một con em của dân tộc lo âu. Kinh tế khó khăn, nạn lạm phát trở lại, giá cả tăng cao, cuộc sống của nhân dân lao động can bộ và viên chức trong sạch sa sút thêm. Các tệ nạn xã hội lan tràn - Tệ quan liêu, vô trách nhiệm, cá nhân vị kỷ, tham nhũng và buôn lậu, đặc quyền đặc lợi lòng hãnh. Thuận phong mỹ tục, những giá trị tinh thần đạo đức cổ hữu của dân tộc bị xói mòn đến mức tệ hại. Thành niên, tương lai của đất nước, bị mất phương hướng. Những chủ trương và biện pháp chấn chỉnh tình hình xem ra còn quá ít hiệu quả.

Những kiến nghị tâm huyết trên chỉ có một động cơ là để ra một chương trình hành động cơ bản và khẩn cấp để đất nước thoát ra khỏi những khủng hoảng nặng nề đã kéo quá dài, đưa đất nước thân yêu vào thế ổn định và phát triển, khôi phục niềm tin của nhân dân, tập hợp toàn thể con em của dân tộc vì đại nghĩa.

Người kiến nghị không có một máy may thậm vọng riêng nào, dứt khoát không tìm kiếm một vị trí nào trong đảng hay bộ máy nhà nước, mong ước mãi mãi là người viết báo bình thường được đem tâm huyết, hiểu biết và ngòi bút phục vụ nhân dân yêu quý.

Thành Tín □

" cái cảm giác đè nặng bên trong tôi là vô vọng về dân tộc Việt "

LTS: Đạo diễn Trần Văn Thủy đã được nhiều người mến mộ qua những phim " Hà nội trong mắt ai " và " Chuyện tử tế ". Ông vừa làm cuộc hành trình khắp Tây Âu và hoàn thành bộ phim mới mang tên " Thấy bố, xem voi " gồm hai tập " Chuyện đồng bao " và " Chuyện vất vả người ". Đây là bộ phim tài liệu video về tình cảnh người Việt nam ở nước ngoài. Bộ phim không có hy vọng được chiếu ở Việt nam, như đạo diễn cho biết.

Sau đây là một đoạn trích cuộc phỏng vấn giữa tạp chí Đức Việt và đạo diễn. Bài đăng trên báo Đoàn kết (của Việt kiều tại Pháp) số 10-90.

● Anh đi khắp nơi, như vậy, chứng kiến cuộc sống của người Đức, Pháp, Bỉ hoặc Anh, Ý, điều gì làm anh xao động nhất ?

- Cái cảm giác đè nặng bên trong tôi là vô vọng về dân tộc Việt. Tôi nói điều này thì cũng không dung lắm, có thể là thất lễ và mất lòng nhiều người, nhưng nó là sự thật. Tôi xin nói thật lòng như thế này: khi con ở trong nước, tôi cứ nghĩ các khuyết tật mà xa xôi Vi Việt nam có, thì du quan liêu, cửa quyền, bất người khác nghĩ giống mình, áp đặt ý kiến, là do cơ chế của một thứ " chủ nghĩa xã hội " Sau này ra ngoài, đi nhiều, tiếp xúc nhiều, nhất là những báo chí của phe chống cộng du thực, tôi thấy không ít chuyện kinh hoàng. Ai mà không giống mình dần mất, danh hoặc bản. Thế tôi mới ngờ rằng cái bệnh hiếp đáp nhau, đâm đạp lên nhau, bắt người khác phải phục tùng mình, phải chăng là chứng bệnh của dân tộc Việt. Nếu như đó là bệnh mà một chế độ chính trị thì có thể sửa được. Khi nó không còn hiện diện hoặc thay đổi thì nhưng điều xấu ấy mất đi. Nhưng nếu đó là những khuyết tật của dân tộc thì thật là điều đau đớn vô cùng. Nếu chỉ tính từ thế kỷ XV với sự xuất hiện của nhân vật Nguyễn Trãi, đến nay có thể nói gần qua năm thế kỷ, có nhiều chuyện gần như ta phải làm lại từ đầu. Đe nặng lên tôi nhất là vẫn là cái cảm giác dân tộc mình khổ quá mà, khá lên được, khó lòng đuổi kịp các nước, dù là những nước trung bình trên thế giới. Đó là sự thật, Ai càng yêu nước càng buồn nhiều!

● Chúng ta có thể đi xa hơn một chút được không? Hiện tình là vậy thì lối làm bắt đầu từ đâu ?

- Câu hỏi của anh làm tôi nhớ lại một lần đối thoại ngắn với một nhà báo công sản Pháp. Trong một buổi chiếu đài báo chí tại Hà Nội cuối năm 1987, nhà báo đó nâng ly chúc mừng hai bộ phim của tôi (" Hà nội trong mắt ai ", " Chuyện tử tế ") được công chiếu. Rồi ông nêu vai báo rằng: " Nhưng cộng đồng mà nói, các ông đổ lỗi cho chính phủ, cho nhà nước của các ông nhiều quá ". Tôi hỏi: " Ông là người ngoài quốc, có thể ông có cái nhìn tỉnh tã hơn ? ". Ông lại nhún vai: " Cũng chẳng có gì đáng gọi là tỉnh tã cả. Phương ngôn Pháp của chúng tôi có câu: " Nhân dân nào, chính phủ nấy ". Các ông rất sùng bái với chính phủ của các ông! "

● Thế nhưng tại sao anh lại nhắc đến Nguyễn Trường Tộ trong hai tập phim? Anh chờ đợi gì ở hình ảnh đó ?

- Như mọi người đều biết, dưới triều Tự Đức, Nguyễn Trường Tộ đã điều trần như thế nào mà cuối cùng bị bỏ qua. Đứng quên rằng lúc ấy sự chênh lệch giữa hai nước Việt nam và Pháp về nhiều phương diện không lớn như bây giờ. Khoảng cách giữa văn minh và lạc hậu cũng không quá xa như bây giờ. Lúc ấy chúng ta không bị tụt lùi lại như hiện nay đang đứng hàng cuối cùng trong tinh thần của Liên Hợp Quốc. Tôi lấy " sự kiện Nguyễn Trường Tộ " làm mốc thời gian vì tôi muốn so sánh thất sự trình độ của Việt nam, tương quan của Việt nam với thế giới lúc Nguyễn Trường Tộ làm điều trần với hôm nay, nếu quan niệm rằng một công trình khoa học, một bài báo, một vở kịch, một cuốn phim, ... đều là những bản điều trần kiểu mới. Qua đó mới thấy mình tụt qua xa!!!

Vừa rồi đi dạo ngang qua nhà thờ chính ở Frankfurt này, người nói nó đã xây 500 năm rồi. Ở xứ mình chẳng có gì anh à. Cứ triều đại này, lên thì đập nát hết cái cũ, cuối cùng đất nước bị phá tan tành hết, không còn gì.

● Lúc thực hiện phim anh đã gặp bao nhân tài Việt nam. Già, sử nhân tài Việt nam được trọng dụng, đất nước sẽ khá lên chứ ?

- Tất nhiên là khá chứ ! Tuy nhiên từng người Việt nam một thì rất khá không kém ai, nhưng nếu người Việt gộp lại thì có khi chẳng làm được gì cả.

Còn làm sao để đất nước khá lên, phải có một thể chế xã hội, kinh tế, chính trị hỗ trợ cho việc phát huy tài trí. Nếu bây giờ chúng ta có một chính phủ tiến bộ thật sự, tôi nghĩ rằng điều đầu tiên cần làm ngay là phải gạt rứt xây dựng một bộ luật, đưa vào luật, của những nước tiên bộ, đưa trên nguyên cứu truyền thống, phong tục đạo đức của dân tộc. Tập trung mọi sức lực làm chuyện đó xong rồi tập trung ngay vào việc giáo dục luật pháp cho dân chúng, từ già đến trẻ nhỏ. Làm hết lúc trong 5 năm y như việc xóa nạn mù chữ trong thời kháng chiến chống Pháp. Tôi nghĩ đó là con đường ngắn nhất để xã hội Việt nam trở thành một xã hội tiên bộ, tích cực, phát huy được mọi tài năng. Nếu làm được điều ấy thì hóa chẳng sau này không còn phe phái nào, lúc lưỡng nào có thể đất mãi dân tộc này đi vào con đường sai lầm. Nhưng tôi nghĩ đó chỉ là ảo tưởng, một điều ước xa vời. Nhưng người có quyền lực đầu tiên họ nghĩ là cũng có quyền lực của họ, qui luật của họ chứ anh.. Nếu một bộ máy nhà nước chỉ nghĩ đến một mục đích duy nhất là làm sao cho người dân sống sướng, sống khá lên, con người thường yêu nhau hơn, hiện hòa, hướng thường thì chắc tình hình bây giờ đã khác.

Tôi nói điều này với nói đầu của riêng tôi. Trong những năm chiến tranh 66-67-68, trên đường vào chiến trường miền Nam, đi qua vùng tuyến lửa Vĩnh linh, tôi đã thấy sự hy sinh to lớn khủng khiếp của con người. Anh biết không, ban đêm bắt chấp mìn bom, pháo

sáng sáng rực, xe bị lấy, dân ở đây da gò của nhà, bên ghế đem ra lót cho xe vượt lấy. Người này xe mà thấy như trong tin...
rang sau khi chiến tranh kết thúc, dân vùng này chắc chắn phải được miền thuở trong nhiều năm, hoặc một chính sách đại ngộ hợp lý nào đó, hay là một sự chia sẻ tối thiểu. Thế nhưng tôi vô cùng thất vọng khi những năm sau trở lại vùng này, dân ở đây lại sống lam than hơn xưa và vẫn tiếp tục là nạn nhân của chế độ quân liêu của quyền, văn nghệ xác xơ.

Trong tất cả những khái niệm, từ ngữ thường được dùng đến bây giờ, như từ do, độc lập, hạnh phúc, dân chủ, tình thương, cách mạng, vĩ đại, vinh quang, nổi dậy, cầm quyền, hoa giải, đoàn kết... Từ ngữ nào đối với anh có ý nghĩa nhất?

- Tôi có thể nói ngay với anh rằng một cái từ mà chúng ta phải phụng sự - mà đó lại là một từ cũ rích - từ "con người".

Chúng ta hãy trở về với những từ thật đơn giản, nguyên thủy hơn, như từ con người. Trong muôn loại thì có loại người. Trong rất

Cùng suy ngẫm với đạo diễn Trần Văn Thủy

• Phải chăng tương lai của dân tộc Việt là vô vọng?

• Cái bệnh hiếp đáp nhau, đâm dáp lên nhau, bắt người khác phải phục tùng mình, phải chăng là bệnh của dân tộc Việt?

• "Nhân dân nào, chính phủ này", nhân dân Việt nam rất xứng đáng với chính phủ của Đảng Cộng sản Việt nam?

những loại con thì có "con người". Trong vũ trụ thì con người chỉ là một thực thể nhỏ bé. Nếu Lưu Quang Vũ còn sống, chắc anh con viết được nhiều hơn về những điều này. Từ những tác phẩm cách đây 15 - 10 năm, Vũ đã từng viết: "Đừng có đánh mất mình tức là đừng có đánh mất con người." Nhìn kỹ lại cách mạng của Pháp 1789, đến nay đã 200 năm, lịch sử cũng không làm điều gì khác hơn là vật lộn với con người. Hãy tranh đừng mỹ từ anh à.

• Thế còn anh nghĩ gì về đời mới?

- Câu hỏi này làm tôi nhớ lại câu hỏi của nhà báo Úc đã hỏi tôi cách đây hơn 2 năm sau liên hoan phim ở Đà Nẵng. Anh biết không lúc đó tôi trả lời là không riêng gì tôi mà phần lớn bạn bè của tôi đều nghĩ rằng: "Đời mới tức là trở lại một số những cái cũ đã bị vùi dập hoặc bỏ quên". Đơn giản thôi, ông thấy cái gì đời mới tại Việt nam? Tự nhiên thì được kinh doanh, bác sĩ thì được mở phòng mạch, thầy giáo đời mới thì được mở trường tư, lại sạch cũ, trình bày lại một số nhạc phẩm thời xưa, mở rộng một số chính sách về đối ngoại, cho một số được đi du học hoặc du lịch tự túc... thì tôi thưa với ông rằng trước năm 75 tại miền Nam hay ở Hà Nội trước 54 tất cả những cái đó đều không phải là chuyện gì cả! Như thế thì rõ ràng đời mới là trở lại những cái cũ đã bị bỏ quên chứ có gì nữa. Nghe xong cậu trả lời ca-chon-đo của tôi, ông ta mỉm cười!

• Tôi nhận thấy trong tất cả những phim của anh mà tôi được xem từ trước đến giờ, anh rất thích dùng một chữ mà bản thân tôi cũng rất thích, đó là chữ tâm. Trong "Hà Nội trong mắt ai" thì có ngôi but tá Thiên-Thanh, viết lên trời xanh một chữ tâm, trong "thầy bói xem voi" thì có "nếu tâm con sang"... Anh có thể khai triển thêm được không?

- Chuyện này coi vậy mà nó lại rất làm anh à! Sau nhiều năm chiến tranh, xã hội Việt đã nam

chúng ta có nhiều đồ vật về vật chất lẫn tinh thần. Đồ vật về vật chất nói cho cùng nếu chúng ta tranh đấu được đầu tư của trong nước lẫn ngoài nước, thì cũng có thể dần dần khôi phục được. Nơi đến chữ tâm tức là nơi đến đạo đức xã hội, nói đến lòng người. Nhưng sự đồ tình đều bao năm chiến tranh, sau bao nhiêu sai lầm tôi e rằng không bao giờ có thể xây dựng lại được. Đối với người Việt nam, cái mất mát lớn nhất bây giờ là lòng tin. Giá sự bày, gió nồm có ngoài xam lẫn nữa, tôi nghĩ ít may ai sản sang hy sinh tất cả, sản sàng đem hết tất cả những gì mình có ra làm chuông ngai vật không chiến xa như hồi kháng chiến chống Pháp năm 1946. Người ta đã qua nhiều lần hy vọng rồi lại thất vọng, nên nếu ngay bây giờ có một mình quân xuất hiện thì chả có may ai tin. Cái khó nhất hiện nay trong xã hội Việt nam là làm sao khôi phục được lòng người. Đó là chữ tâm.

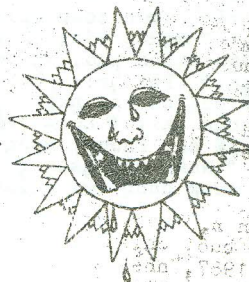
Có một ý nữa chung quanh chữ tâm, anh còn nhớ người nhạc sĩ mù trong phim "Hà Nội trong mắt ai", mắt có thể mù nhưng lòng anh trong sạch, tức là tâm anh sáng thì vẫn còn có thể thấy được những điều mà người khác chưa chắc đã thấy.

Kỹ rồi trong một cuộc phỏng vấn ở Anh người ta đã hỏi tôi điều gì làm tình hình Việt nam khó đến như vậy. Vì tôi không phải là

... nguyên nhân lớn nhất hiện nay làm cho xã hội Việt nam trì trệ là bệnh "sợ" vẫn đang bao trùm. Người ta đánh mất chính mình người ta sống không thật.

Cái khó nhất hiện nay trong xã hội Việt nam là làm sao khôi phục được lòng người. Đó là chữ tâm.

người nghiên cứu kinh tế, chính trị, nên tôi chỉ có thể trả lời họ bằng những cảm nhận của một người làm điện ảnh, có cơ hội gặp gỡ với nhiều giới. Thật ra mình có thể kể anh họ về đủ thứ nguyên nhân - kinh tế, chính trị, lịch sử, dân trí, v.v... - nhưng với tôi nguyên nhân lớn nhất hiện nay làm cho xã hội Việt nam trì trệ là bệnh "sợ" vẫn đang bao trùm. Người ta đánh mất chính mình, người ta sống không thật. Nếu những người lãnh đạo mà có những vấn đề trong thực, nếu xã hội cái gì của toàn những công dân dám sống trung thực, nói thẳng, điều trung thực, thì đất nước mới khác được. Anh còn nhớ trong "Hà Nội trong mắt ai", trong đoạn về Quang Trung, tôi có nói rằng: "Quốc gia chỉ có thể trường tồn và hưng thịnh khi kẻ thường dân dám nói với kẻ trên điều ngay thẳng và người có quyền uy phải biết nghe kẻ dưới mình điều phải trái." Thật ra tôi chưa dám bàn tới chữ tâm, vì chữ tâm của anh hóa thế! Một đạo đức trung bình của xã hội mà lòng trung thực mà còn chưa có thì xin mời bạn về chữ tâm... □

VÀI NHẬN ĐỊNH

● Tùng Sơn

Năm 1990, năm đầu tiên của thập kỷ cuối cùng trong thế kỷ 21, sắp kết thúc. Dù loại người trên thế giới vẫn chưa hết ngỡ ngàng với những thay đổi đến chóng mặt ở Đông Âu, dù Đông Âu với một nước Đức thống nhất, một Gorbaciov-tổng thống Liên xô- được trao giải Nobel vì hòa bình, nên kinh tế của các nước Đông Âu sau cuộc cách mạng vẫn còn là đề tài khá hấp dẫn, những người ta đã bắt đầu chuyển sự tập trung sang phía Đông - Châu Á - thành trì "đường như còn khá vững chắc" của chủ nghĩa Stalin. Ở đó hấp dẫn nhất có lẽ là những thay đổi trong hiện tại và tương lai ở Việt nam.

Công cuộc đổi mới của Đảng CSVN chủ trương đã mang đến những thành quả nhất định nhưng đã gặp phải những khó khăn to lớn có tính chất quyết định, nhất là về mặt đối ngoại, vấn đề thu hút vốn đầu tư nước ngoài. Nội thất vọng lớn nhất của nhà nước Việt nam vừa qua có lẽ là việc Mỹ quyết định tiếp tục kéo dài lệnh cấm vận thêm 1 năm nữa. Những thay vào đó là khối thị trường chung Châu Âu đã hủy bỏ lệnh cấm vận và Việt nam đã đạt được một loạt quan hệ kinh tế với một số nước Châu Âu lẫn Châu Á trong khối ASEAN. Người ta thấy có một sự hùa hèn trong tương lai với nền kinh tế Việt nam nhưng cũng thấy sự chuẩn bị ngầm ngấm những vấn đề rạo rọi, cho những thay đổi tại Việt nam. Để thực sự đạt được vốn đầu tư và hợp tác khoa học kỹ thuật ở mức độ cao từ các nước tiên tiến Đảng CSVN bắt buộc phải thay đổi hệ thống chính trị ở một mức độ nhất định để phù hợp với nền kinh tế thị trường nhưng vẫn giữ được quyền lãnh đạo nước Việt nam. Không ai có thể dự đoán trước những gì sẽ xảy ra sau đại hội đảng VII, những người ta đang chờ đợi những thay đổi cơ chế hướng thuận lợi cho nền dân chủ tại Việt nam. Do đó ĐCSVN đang rạo rọi chuẩn bị tinh thần, nội dung và lực lượng cho những thay đổi sắp tới. Vấn đề kiến đại hội được sửa đi sửa lại nhiều lần có lẽ đã nói lên phần nào điều ấy. Mặt khác các lực lượng người Việt chống đối cũng đang rạo rọi hoạt động để không bỏ lỡ thời cơ.

Trong tình hình đó cần phải nhận thấy một số vấn đề:

- Với một thể chế thiếu dân chủ mà vấn đề chủ yếu là việc hiện pháp hóa quyền lãnh đạo duy nhất của Đảng CSVN và vấn đề tự do ngôn luận, tự do báo chí, tự do lập hội thì Việt nam khó lòng đạt được sự giúp đỡ và hợp tác ở mức độ cao. Việc hủy bỏ lệnh cấm vận của EC, một số hợp tác, đầu tư nhất định về kinh tế của các nước vào VN và thậm chí cả vấn đề bình thường hóa quan hệ với Mỹ trong tương lai theo tôi chỉ có ý nghĩa về mặt chính trị nhằm kéo Việt nam khỏi liên minh ma quỷ - khối trục Hà Nội-Bắc Kinh-Bình Nhưỡng, nhằm đưa nhân dân Việt nam thoát khỏi tình trạng tách biệt với thế giới bên ngoài và tất cả những điều đó cũng xuất phát từ quyền lợi kinh tế của các nước tham gia.

- Khi vấn đề Campuchia được giải quyết ổn thỏa trong một ngày gần đây thì chính CPC lại là vấn đề đòi hỏi sự ổn định hiện tại của Việt nam. Người ta không lạ gì với những vấn đề của một vài tổ chức người Việt nam chống cộng đang làm le sù dụng CPC làm bản đạp, căn cứ để "trở về" Việt nam, đây là một lý do buộc Đảng CSVN phải rạo rọi chuẩn bị cho một cuộc thay đổi phù hợp với tình hình và đạt được sự ủng hộ về mặt quốc tế.

- Kinh tế Việt nam trong thời gian tới vẫn đi lên dù ở tiền độ nào, nên cách đánh giá chủ quan, phủ nhận hoàn toàn những thành quả nhất định trong cuộc đổi mới trong thời gian qua cũng như sắp tới là không sáng suốt và thậm chí có thể nói là mỹ dân có ảnh hưởng xấu đến những phong trào đòi dân chủ hóa xã hội Việt nam. Có

một số vấn đề mà nhiều người phạm phải sai lầm trong đánh giá là: - Vấn đề có bản về quan điểm đối với CNCS đã rõ, sự bám víu về mặt tư ngũ (XHCN, chủ nghĩa Mác-lê...) chỉ mang tính cách giương gao để tránh công nhận sự thất bại về đường lối, về sự sụp đổ của cả một hệ thống tư tưởng, để nhằm bảo vệ uy tín và quyền lực. Tuy nhiên số người trọng nhân dân Việt nam nhận ra vấn đề đó không phải là nhiều, phần lớn họ là trí thức, chiếm một phần không đáng kể trong xã hội. Số còn lại do điều kiện thiếu thông tin, do bị tách rời khỏi cộng đồng thế giới, đã số do tình hình kinh tế quá yếu kém nên chỉ muốn tân dụng điều kiện mới để cải thiện đời sống gia đình, không có đủ thời gian để quan tâm đến đời sống chính trị. Điều này hoàn toàn khác với việc Đảng CS thường nói "nhân dân VN tin Đảng" hoặc "không chấp nhận đa đảng" v.v.

- Nhân dân VN, nói đúng hơn là những người có quan tâm đến tương lai phát triển của VN đang cần những thay đổi triệt để trong cả chính trị nhưng không phải thay một thái cực này bằng một thái cực khác. Việc thay đổi này cần phải diễn ra trong sự ổn định xã hội. Tôi có thể minh chứng những suy nghĩ này bằng sự chán ngán đọc báo Đảng của đại đa số nhân dân Việt nam và sự biểu thị không đồng tình với cách lập luận, quan điểm của những báo chí công cộng cục đoạn của một số người Việt hải ngoại, nhất là đối với chủ trương dùng bạo lực và súng đạn để giải quyết tình hình tại VN.

Xã hội Việt nam đang trong thời kỳ khẩn cấp. Để đạt được những thay đổi đúng đắn, kịp thời với trào lưu trên thế giới, đủ đảm bảo cho sự phát triển tiếp theo trong thời gian còn lại của thập niên này nó cần những lực lượng tiên bộ, trong cùng như ngoài nước thực sự vì một nước Việt nam dân chủ và giàu mạnh trong đó có cả những Đảng viên công sản cơ tử tưởng cái cách triệt để. Mọi cá nhân cần phải xác định lại mục tiêu của cuộc đấu tranh của mình, của tổ chức mình: vì một nước Việt nam hay vì quyền lực; xác định lại con đường đi đến mục tiêu sao cho nhân dân Việt nam không phải đổ máu nhiều hơn nữa.

Trong một xã hội có những đặc điểm như ở Việt nam, theo tôi trước mắt cần phải tập trung vào những mục tiêu sau đây:

- Đầu tranh đòi Đảng CS phải đảm bảo cho mỗi công dân Việt nam các quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, tự do lập hội như trong hiến pháp đã quy định. Như thế mỗi dù sức tạo điều kiện cho người dân trong nước có đủ thông tin, đủ nhận thức về một xã hội dân chủ thực sự và như thế các lực lượng đấu tranh cho dân chủ sẽ phát triển mạnh hơn và tiếng nói của các lực lượng này mới đủ trọng lượng đối với nhà cầm quyền.

- Đấu tranh đòi Đảng CSVN công nhận chế độ đa nguyên, đa đảng tại Việt nam những việc thực hiện sẽ được tiến hành từng bước đủ đảm bảo cho sự ổn định của xã hội. Chỉ còn một thời gian nữa đại hội Đảng CSVN sẽ khai mạc. Đó là một thời điểm quan trọng đối với lịch sử dân tộc. Việt nam sẽ tiến đến một xã hội dân chủ, giàu mạnh bằng con đường nọ, sẽ em a như cuộc Cách mạng tháng 8-Tiếp khác hay dân tộc Việt nam còn phải trả một giá rất đắt bằng xương máu như thời gian vừa qua? Câu trả lời thuộc vào từng người Việt nam có suy nghĩ hướng về dân tộc.

x
x

Có thể bài viết này còn nhiều khiếm khuyết, cũng có thể có người cho rằng tôi "thần công", "thiên tả" hoặc "thiên hữu", nhưng với trình độ của một sinh viên bình thường không phải là một nhà chính trị chuyên nghiệp tôi hy vọng rằng một quan điểm của tôi sẽ được đóng góp hoặc tranh luận thấu đáo trên phần diễn đàn này trong những số tới. □

Praha, ngày 8/12/1990

Người Đoán Mộng Giỏi Nhất Thế Gian

truyện ngắn

● PHẠM THỊ HOÀI

(tiếp theo và hết)

Người ta làm mộng mi, mộng ban đêm, mộng ban ngày, thậm chí ngủ gật nằm phứt trong hồi nghỉ, giữa buổi cầu kinh, lúc chỗ người yếu, khi nghe bố mẹ giảng bài học hiểu lẽ, giữa hai nước có của đội thù lễ mễ, hay trên... câu tiêu cũng mộng. Mấy chục năm hành nghề cho phép tôi phân loại và thuốc lũng mộng thiên hạ như nhà đồng y làm việc với các ố thuốc.

Đúng đầu là mộng tiên bạc, từ mấy đấng xu rồi vãi ngoài đường, dầm chuc đồng bạc lên lưng, vãi ba nghìn mạnh mung cõ con, đến hàng van quan tiên lộc ngoại quốc và triệu triệu tiên siêu hình, tiên âm phủ khoét từ các vết thường chính quy của các cơ thể duy nhất độc quyền sản sinh tiên bạc là nhà nước. Vì lẽ sống đó, có ai trong cái thành phố bất lúc mà hồn nhiên này mà không tìm đến tôi? Nào là dạm ăn mây chuyện nghiệp, trần tự thành phố này sang thành phố khác như nạn giặc châu châu, danh đẽo với thể diên xá hội, và chúng mình sự bất hợp lý, vinh cứu của ban phát và hưởng thụ. Nào là anh chị em viên chức mõi mõi ngóng về một quả khủ, mà trong đó con người còn dạm cho mình cái quyền lãng mạn và nhân bản. Rồi em bé hát rong, ông chủ hợp tác xã kéo tay vui tính, nhà viết kịch thời thượng, những chàng thanh niên hăm hơ chiêm lĩnh

đời sông băng hai bàn tay trắng, các cô gái, không của hồi môn, trước nước về hưu, người được nhân tình, thể thái. Tất cả đều nghi sâu sắc, rằng thiếu tiền họ sẽ chẳng là gì, sẽ không còn là một người con, một người cha hay một người dân nào đó, cũng lắm bằng vài loãivật đi ngang ngoài đường, vì thế ham tiền chỉ là ham muốn là người thuần túy. Mộng tiên bạc thường hiện lên củi, máu, phân, rắng rung, lửa cháy, nước tràn, súc vật hỗn chiến.

Sau đó đến mộng tình ái. Tình ái cần đôi tượng. Chồng bạn, vợ người, thú nửa mới đến gái đồng trinh, qua phụ và kỹ nữ. Các giấc mộng tình ái, đều hao hao giống nhau hoặc gắn liền với ma, mếp, mưa, hoặc đây rầy các con số, các mã hiệu: nói chung là nhõn nhào.

Tôi rất ngạc nhiên thấy những giấc mộng sinh, lao, bệnh, tử chỉ đứng vào hàng thứ ba. Hay đó là dấu hiệu của sự tiến bộ của con người trong cuộc cạnh tranh muốn thụt với tử nhiên, luật của đấng tối cao đã lùi lại phía sau luật của con người áp đặt lên chính con người? Trong khi đó, đối với người giải mộng, những giấc mộng vô thường mang lại nhiều cảm xúc và ý thức nghề nghiệp nhất. Đường như đó tôi rút những sợi chỉ như rút, các dây thần kinh tỏa về nao tủy.

Cuối cùng là đủ loại mộng mi vật vạnh, bị, hải và vô thường vô phạt: chửi nhau với hàng xóm, mất trộm, chúc trường phỏng, ăn cỗ bữa lặc, ra chợ mua hộ của người phúc ta, không nên đi xa, ra đường tránh chó...

Năm một ngàn chín trăm bảy mươi lăm, tôi đã đoán cho hàng vạn người giấc mộng đoán tu. Năm một ngàn chín trăm bảy mươi chín lại đoán cho hàng vạn người giấc mộng biệt ly. Đam số đề, có bạc bần nhau mua phất một biệt thự kiến công cao tương có về sĩ cảnh gác cho tôi ở, độc quyền khai thác những lời giải mộng mi oái oăm, đại loại như bước chân trái ra khỏi nhà là số 57, nấc nghen giữa miệng ăn là đầu chân, tử nhiên có người giúp đó là con số xui 13... Học trở đến kỹ thi đại học bảo vầy chắt của nhà tôi đoán đã bại. Các thiếu nữ đến mua cưới cũng vầy chắt của nhà tôi đoán tương lai cuộc hôn nhân sắp tới. Người để đến đoán con gái, con trai. Người ra đi đến đoán lòng người ở lại. Người già đến đoán kiếp sau, Người trẻ đến xem phải tra oan gì cho kiếp trước. Có cả những nhà tiểu thuyết nhỏ đoán số phân các nhân vật của mình và những linh mục dân con chiến tới xem ngay phân xử cuối cùng bao giờ sẽ đến.

Cứ như thế tôi phục vụ. Không vì danh tiếng, còn danh vị nào hơn, "người đoán mộng giỏi nhất thế gian"?

Cũng không vì tiền bạc. Mòn tiền lớn nhất tôi cần đã dùng vào đám tang cho mẹ tôi, đơn

gian chỉ để khoản đãi nửa triệu người đưa mẹ đến nơi an nghỉ cuối cùng. Chỉ có bà chưa bao giờ mới được dân con đồng đức như thế. Ngày tang là thứ ba, tôi bị bắt. Hồ sơ về những hoạt động mê tín dị đoan của tôi chất đầy một căn phòng rộng hơn chiến nói tôi ở. Đỉnh cao là đám tang phạm thượng nào loạn này. Tôi bị kết tội mê hoặc đả động bằng phép bùa phù thủy. Người ta ngờ dằng sau là những mưu đồ tôn giáo và chính trị sâu xa. Một mạng lưới cảnh sát dày đặc chẳng ra truy tìm con át chủ bài giàu mặt. Bao chi bắt đầu cảnh giác. Giờ khoa học được triệu tập cấp tốc. Chuyên gia nước ngoài cũng có mặt và ngày ngày, hàng trăm hàng ngàn rồi hàng vạn người chờ đợi trước công nhà giam, người nào cũng ôm ít nhất một giấc mộng chưa lời giải, ngóng qua đầu ruồi mũi sừng anh lính gác về phía tôi. Bán thân anh ta cũng sáu sáu đồng lố. Một tuần sau, tôi được tự do. Ấn nhân của tôi là một quí bà sang trọng, đeo kim cương ở khắp những chỗ quần áo không che hết da thịt. Quí bà sang trọng thuật lại cơn ác mộng của bà đêm qua. Tôi khuyên bà nên đi tu, nếu không muốn để gia đình rơi vào thảm họa. Bà ta lẳng lẳng ra về. Mấy hôm sau của nhà giam mở ra. Tôi lẳng người trước đám đông. Một biển hoa, Dan đồng ca và giao hưởng thành phố, khúc "An die Freude", nổi tiếng trong bản giao hưởng số chín của Beethoven. Nhưng trong tôi, nỗi hoài nghi đã thay thế niềm vui, và lần đầu tiên, ý nghĩ đoạn tuyệt với nghề xuất hiện. Tôi tiếp tục hành nghề, bảy năm, như người tử khố sai biệt xử, bởi loài người đã phải tôi đến xử mộng mi để cấy cây, gieo trồng, và công nộp toàn bộ thành quả lao động. Tôi là kẻ được chọn lựa, và giờ đây tôi không thể lết tha gì tư cách của kẻ được chọn lựa nữa.

Các vị hãy sửa lại hồ sơ tòa án, nhân chứng số hai của tôi là một giáo sư bác sĩ nổi tiếng. Ngành y học quan tâm tới tôi thuần túy vì mục đích nhân đạo. Tôi nghiên cứu các giấc mộng, còn ông ta nghiên cứu tôi, con bệnh đầu, đản trong mọi cơn bệnh, giai pháp lâm sàng hứa hẹn ít nhất một giải Nobel. Theo sau ông ta là các nhân chứng khác. Một nhà thần học, thay trong tôi sự giao lưu giữa con người và thần thánh. Một nhà phân tâm học, tự xưng là tín đồ duy nhất của Freud, Adler và Jung ở Đông Dương, khẳng định tôi là hiện thân của toàn bộ lý thuyết tâm lý học tầng sâu về mộng mi. Một triết gia lấy tôi là ví dụ cho tính năng động của ý thức trong tương quan với tồn tại. Một nhà nghiên cứu nghệ thuật hy vọng dùng tôi giải mã tranh của Bosch, chuyện của Kapka, và nhạc của Stravinski. Một nhà xã hội học quyết định suy tư phương pháp thống kê mộng mi ra thực tế vốn kho tiếp nhận hơn nhiều. Và một nhà sư

học tìm kiếm chứng tích của các nền văn minh chìm trong những hoạt động vô thức. Họ đến với tôi, và giờ đây, ra trước tòa, đặt tay lên ngực thể khai sự thật, và không gì khác hơn ngoài sự thật. Nhưng toàn bộ sự thành khẩn của họ và của đám đông không lỗ mã tôi đã không tiếc công phục vụ chỉ càng chứng minh rằng tôi, người đoán mộng giới nhất thế gian, đã có mặt vô lý với tư cách kẻ được chọn. Loại người bao giờ cũng chọn một kẻ nào đó, để đặt tất cả lòng tin, và để đem ra trước vành móng ngựa.

Một hôm, những người trước đây đã kết tội tôi dùng phép bùa phù thủy đích thân đến mời tôi công tác. Khoa học hình sự đã phát triển tới mức đủ sức liên kết với mọi lĩnh vực tri thức khác. Tôi từ chối. Tôi chỉ là một môi trường cho những giấc mơ đi qua, tôi chỉ rút các sợi chỉ. Và ngay cả việc ấy tôi cũng không thiết tha nữa. Người ta mời tôi tới các hội nghị. Người ta đưa tôi ra nước ngoài. Người ta với tôi vào nói cung cấm. Người ta trao vào tay tôi văn mệnh quốc gia. Người ta đặt tôi dưới một chế độ ăn uống và bảo quản nghiêm ngặt. Và trong tôi, ý nghĩ đoạn tuyệt

với nghề chính dần. Phải, giấc mơ nào cũng ứng với một điều gì, từ chuyện chó mèo mẹ đẻ mấy con nhĩ thể, mấy con tam thể, đến chuyện chiến tranh và nạn hồng thủy. Con giấc mơ ứng vào chính nó, mộng mơ như một đấng tôn tai, không biểu tượng, không âm chí, như hai vạn năm trước từng là lối sống duy nhất của một chủng tộc nào đó, thì đồng loại tôi chứa bao giờ gặp. Trong trường hợp này, không thể dùng những khái niệm đa biết để hình dung điều chưa biết, nên người làm một động tác xoa sô, độn giản, bảo đó là trò chơi để dài của ngôn từ.

Tôi quyết định chọn ngày sinh lần thứ bốn mươi của mình làm ngày hành nghề cuối cùng. Hôm đó, thành phố bãi bỏ toàn bộ hoạt động, người nào cũng tranh thủ có một giấc mộng trong đại cuối cùng. Rõ ràng tôi không đủ sức thỏa mãn từng cá nhân trong vòng hai mươi tư tiếng đồng hồ ấy, chỉ con cách phân loại và giải đáp từng nhóm mộng tố, mộng nhớ. Có nhóm được nghe lời phán định về sự suy sụp của một thể hệ. Có nhóm biết mình sẽ đứng ra thầu thầu đời sống xã hội trong vòng mười năm tới. Có nhóm được quyền nhân bản ung dung bất chấp

mọi thay đổi của thời cuộc. Và biết bao nhóm khác sẽ quần quanh trong những biển cô nhỏ nhỏ của trái tim.

Rồi việc đến đã phải đến. Đám đông gào lên, kể tung hồ tội, kể đời tôi không được từ chức, kể đe dọa tử thiêu ngay tại chỗ để phản kháng lối giải mộng về một số kiếp chẳng ra gì, kể phát cuồng về một tướng lai vụt qua nỗi mong đợi. Cuộc nao loạn lần này đẩy tôi ra đây. Trước vành móng ngựa, các vị đã tự giảng cho nhau sáu tháng trời, không quyết định nổi nên tiếp tục đặt tất cả lòng tin vào tôi, hay dành sống không diêm tựa. Đây là phiên tòa dành cho các vị. Hãy kết tội niềm tin đi, nếu nó không còn cần thiết nữa, và thay vào chỗ đó những qui chế nghiêm ngặt của công đồng. Để tiện cho các vị, tôi, người đoán mộng giới nhất thế gian, xin vĩnh biệt. Tôi không có môn đệ. Các vị hãy yên tâm.

Phạm thị Hoài

Tôi đi về phía MẶT TRỜI MỘC

● Hai Linh

Từ phương Tây, phía mặt trời lặn,
Cánh vật diu dăng.
Tôi đi về phía mặt trời mọc,
lông đay dứt ngón ngang !...

Nơi ấy, nắng cứ chói chang,
nắng như đổ lửa !
Trẻ thơ ra đời, miệng khô thêm sữa,
chín tuổi hôn người còn khát bữa cơm no !

Nơi ấy, bốn nhăm năm " tự do " :
Bóng Hỏa lộ chum lên van nẻo,
Khám Chí Hòa, xiếu vẹo những tran nhân !
" Ngọn lửa Mạc - Lê " thiêu cháy cá nhân quân !

Nơi ấy, biết bao bạc danh nhân,
Không đứng tương thấp hương, giữa tim dân,
lại đáp lên " một ông tây mũi lỗ " !
Họm mình, ở đâu cũng vung tay chỉ trỏ !

Nơi ấy, gương Hồ gương ngày thêm méo mó,
rũa vàng trơn bó, gương thân cứu nước lặn đáy sâu !
Vắng bóng hải âu, biển dâu còn ca hát,
đồng rùa bát ngát, cánh cô chết dạt cùng ca dao !

Nơi ấy, mọi vật cứ sồn sào,
tất cả như đang lộn độn lịch sử !
Quan ngôi ăn " qua khứ ", dân lãnh tảo tạc, bó vớ,
Sông thuyền nhân con trẻ chẳng tới bờ !

Sao tôi vẫn mộng mơ,
trở về nói mù lòa, cực nhọc,
Vội mái nhà lợp bằng tiếng khóc,
Bến đên Hoa kỳ, con ngồi học chớ cha ?!

Tử biệt Praha,
trong ánh điện chan hòa...
Tôi đi về phía mặt trời mọc ;
Hóa dầu chấm than, nạm thắm cứ nhạt nhòa !

Đêm 29.11.1990

NGÀY MAI GIÓ MẸ

● Đỗ Quyên

Ngày mai gió Mẹ đông dù thế
hệ hàng tôi; anh, chị, em ... tôi
dấu bùa thế nào ai cũng nhắc :
" Khó thân tháng bé bỏ đi rồi ! "

Ngày mai gió Mẹ chắc hôm nay
mẹ Mẹ đã thắm từ sáng ngày ...
Nhưng ai đi nhi ? Đường xa lắm ...
Cát bụi thu này có bớt bay ?

Ngày mai gió Mẹ anh trai cả
cúi rương dâng lên nen hương dâu ...
Anh biết đáp gì khi Mẹ hỏi :
" Giữa bé đời gió nó về đâu ? "

Ngày mai gió Mẹ thế là thôi
sẽ chẳng còn tôi ngưng đợi người
dón bó hoa tươi, bán tay nhẹ
năm nào cũng tôi với Mẹ tôi ...

Ngày mai gió Mẹ chôn xa này
Bán thờ con dựng giữa tim đây
đội hàng thơ quên thành hương khói
của Trại con quý gọi gió mây ...

Trại Ty nạn H.E.
30.7 Canh Ngọ

Tạp chí Điện Dân do tập thể sinh viên
và nghiên cứu sinh Praha thực hiện

From:

~~Lê Thanh Nhân
(Samizdat Điện Dân)
PEN CLUB
Narodní 11 - 110 00 Praha 1~~

To:

~~Č S F R~~